

ФЕСТИВАЛІ > с. 8

**КЛАПТИК СВЯТА
ВІД «РОЖАНИЦІ»**

ТЕАТР > с. 10

**ЛЯЛЬКАРИ ЗАПРОШУЮТЬ
У КАЗКУ**

ТРАДИЦІЇ > с. 11

**ПОКРОВА БЛАГОСЛОВЛЯЄ
ХОРТИЦЮ**

ОСІННЯ ПАЛІТРА с. 13

Михайло Кулиняк,
міністр культури
України

ШАНОВНІ ДРУЗИ!

Ось і добіг час події, на яку вітчизняні кіномани очікують протягом цілого року – відкриття Київського міжнародного кінофестивалю «Молодість», одного з найпрестижніших світових форумів, який спеціалізується на дебютному та студентському кіно.

Київська «Молодість», заснована 1970 року, давно стала тією творчою лабораторією, де формується нова мова світового кінематографа.

Цьогоріч 41-й Міжнародний кінофестиваль «Молодість» презентує близько 240 стрічок із понад 40 країн світу, що вкотре засвідчує: цей форум завоював беззаперечний авторитет у міжнародній кіноспільноті та продовжує дивувати нас кількістю фільмів, їхнім жанровим та стилістичним розмаїттям.

«Молодість» – перший та єдиний український кінофестиваль, офіційно визнаний Міжнародною федерацією асоціацій кінопродюсерів (FIAPF) як «міжнародний». Сьогодні він так само є символом і повноважним представником української культури в світі, як Каннський міжнародний кінофестиваль – французької, берлінський – німецької, венеціанський – італійської.

Перші кроки у великий кінематограф разом із «Молодістю» зробили відомі всьому світові режисери: Фред Келемен, Том Тиквер, Франсуа Озон, Андраш Монорі, Олексій Балабанов, Деніс Євстигнєєв, Стівен Долдрі. Молоді кінематографісти, роботи яких у різні роки змагалися на конкурсах фестивалю, згодом отримували і «Золоту пальмову гілку» (Брюно Дюмон), і «Оскара» (Ален Берлінер).

Вітаючи учасників та гостей «Молодості-2011», з особливою приємністю хочу відзначити, що і на сорок перший рік свого існування цей форум залишається знаковою подією культурного життя України.

«Молодість» відкриває світові нові імена і презентує експериментальні новації у галузі кінематографії.

molodist
41st international film festival
october 22-30, 2011
kyiv / ukraine

«МИСТЕЦЬКИЙ ВСЕСВІТ БОГДАНА СТУПКИ»

Найбільш очікуваною подією нинішньої мистецької осені було святкування 70-річчя з дня народження Богдана Сильвестровича Ступки, народного артиста СРСР.

Музей театального, музичного та кіномистецтва України долучився до масштабних ювілейних заходів, створивши виставку «Мистецький всесвіт Богдана Ступки». Презентовані на виставці експонати

відтворюють основні віхи життєвого та творчого шляху Майстра: дитинство у повоєнному Львові, навчання у студії театру імені Марії Заньковецької, перші акторські успіхи на сцені заньківчан, зустріч із режисером Сергієм Данченком, що стала доленосною для молодого талановитого актора. Основна частина експозиції присвячена роботі Богдана Ступки на сцені Київського театру імені Івана Франка, де артист зіграв свої найкращі, найдовершеніші ролі – Тев'є («Тев'є-Тевель» Г. Горіна за Шолом-Алейхемом), Миколи Задорожного («Украдене щастя» І. Франка), Ліра («Король Лір» В. Шекспіра), Войницького («Дядя Ваня» А. Чехова). Окремим розділом виставки подано роботу Б. Ступки в кіно – кадри з відомих фільмів «Білий птах з чорною ознакою» (1971), «Красные колокола» (1982), «Огнем і мечем» (1999), «Молитва за гетьмана Мазепу» (2001), «Водій для Віри» (2004), «Тарас Бульба» (2009).

Урочисте відкриття виставки «Мистецький всесвіт Богдана Ступки» 8 жовтня відвідав сам ювіляр із сім'єю, ріднею, друзями з України та з-за кордону. Богдан Сильвестрович був приємно здивований та розчулений, коли побачив зібраним у музейній залі весь свій мистецький доробок, та щиро подякував за прекрасну виставку. В оточенні своїх театральних та кіно-героїв пан Ступка провів невелику, але надзвичайно цікаву та емоційно забарвлену творчу зустріч із шанувальниками – співробітниками Музею та відвідувачами. Артист розповів про роботу над дорогими для себе образами Тев'є, Войницького, Миколи Задорожного, про своїх мистецьких соратників – режисера Сергія Данченка, художника Данила Лідера. Співкування з легендою української сцени та екрану стало джерелом незабутніх вражень для всіх присутніх.

Відвідати ювілейну виставку «Мистецький всесвіт Богдана Ступки» в залах Музею театального, музичного та кіномистецтва України усім охочим можна до 25 листопада. Експозиція створена на матеріалах фондової колекції Музею, а також тих, які люб'язно надав Національний український драматичний театр імені Івана Франка. Мистецький всесвіт великого артиста відображають ескізи та макети з вистав за його участю, ретроспективна добірка фотографій Б. Ступки в ролях у театрі та кіно. Родзинкою виставки є близько десятка сценічних костюмів Богдана Ступки з нинішнього репертуару театру імені Івана Франка.

Ірина МЕЛЕШКІНА

ВИСТАВКИ ДО ЮВІЛЕЮ ПОЕТА-ПІСНЯРА

12 та 13 жовтня в Києві відкрилися виставки, присвячені 90-річчю від дня народження видатного поета-пісняра Дмитра Луценка. В Національній історичній бібліотеці України – його книжкова виставка «Дарую людям пісню», а в Меморіальному комплексі «Національного музею історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.» – музейна «Поет-фронтовик Дмитро Луценка».

«Вона підготовлена не тільки нашим колективом, але й родиною Дмитра Луценка, – зауважила заввідділом соціокультурних комунікацій Національної історичної бібліотеки України Світлана Газарянець. – Представлено написане і надруковане за життя поета, та збірки, видані після його відходу у вічність. Деякі лишилися в єдиному екземплярі. Тут є і збірки «Незакінчена соната», «Як тебе не любити», «Пахучий хліб», «Серцю співаєтьсся», його фронтова поезія.

Розглядаємо клавир, тексти і диски пісень на слова поета-пісняра, цікаві фотографії з архіву родини, де бачимо сім'ю, композиторів, зокрема, Ігоря Шамо, з яким поет-пісняр працював багато років, останнє фото з фестивалю «Осіньне золото», що проходить на батьківщині поета, у селі Березова Рудка на Полтавщині. Є також інші документи з фестивалю. Не залишилась осторонь і газета «Культура і життя» широко висвітлюючи цьогорічний захід.

А на виставці в Національному музеї історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. представлені понад 20 раритетних

матеріалів, переданих вдовою поета Тамарою Луценко на зберігання до музею. Найбільшим інтересом у відвідувачів користуються документи, фото, дивізійні газети з поезіями Дмитра Луценка, диплом і посвідчення лауреата Шевченківської премії, а також одне з перших фото, де зафіксована зустріч поета з майбутньою дружиною в Одесі 1946 року.

На святкових презентаціях виставок, які стали справжніми вечорами пам'яті, прозвучали пісні на слова Дмитра Луценка та його поезія. Їх виконали лауреат міжнародних конкурсів Маркіян Свято, вокальний дует «Росичі», народний ансамбль «Журавка» та інші артисти.

Від редакції «КіЖ»: матеріал присвячений Дмитру Луценку читайте на 5-й сторінці.

Світлана СОКОЛОВА
Фото авторки

НОВАТОРСЬКИЙ ПРОЕКТ «I, CULTURE ORCHESTRA»

Це унікальний новаторський проект культурної програми Головування Польщі у Раді Європейського Союзу та України у Комітеті Міністрів Ради Європи. До складу оркестру входять молоді музиканти з Вірменії, Азербайджану, Білорусі, Грузії, Молдови, України та Польщі. У рамках свого першого турне, восени 2011 року, «I, CULTURE Orchestra» виступить у найпрестижніших концертних залах Європи.

Взірцями для створення оркестру стали визнані колективи – Молодіжний оркестр Європейського Союзу /EUYO/ та West-Eastern Divan Orchestra Даниеля Баренбаума. Міжнародний досвід при створенні проектів такого рівня підтверджує, що вони мають величезний суспільний та політичний потенціал, а на мистецькому рівні дають музичній молоді унікальні можливості професійного розвитку, налагодження контактів та отримання виняткового досвіду.

У роботі оркестру візьмуть участь найкращі викладачі, які протягом багатьох років спеціалізуються у оркестровому викладанні та виступають з оркестрами – London Symphony Orchestra, Philharmonia Orchestra.

Музиканти залучаються до оркестру після прослуховування. На прослуховування записалось близько 500 молодих музикантів. До складу оркестру увійшло майже 100 виконавців.

**КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ВИДАННЯ
ГЗВ ПРЕЗЕНТОВАНО У КРАКОВІ!**

В рамках конференції «Східноєвропейська платформа виконавських мистецтв» у Кракові презентовано культурологічні видання Газетно-журнального видавництва Міністерства культури України. Акція відбулась під егідою польського Інституту Адама Міцкевича та була приурочена до подій 36-го Краківського театрального фестивалю, який проходить із 5 до 9 жовтня.

Взяти участь у дискусії щодо перспектив розвитку мистецтва перформансу в Східній Європі з'їхались режисери, актори, хореографи, куратори, арт-критики та культурні менеджери з 18 країн, зокрема з України.

На конференції було презентовано журнали видавництва – «Український театр», «Музика», «Театральний Київ», «Українська культура», «Пам'ятки України», газети – «Культура і життя» та «Кримська світлиця», а також інтернет-видання «Портал Культура», налагоджено зв'язки з представниками країн-партнерів.

Для України участь у «Східноєвропейській платформі виконавських мистецтв» стане активним поштовхом до розвитку європейської культурної політики в цьому напрямку, а також до промоушену найкращих зразків та експериментів у галузі перформансу.

Тіна ПЕРЕСУНЬКО

**«ЧЕРЕМОШ» З АВСТРАЛІЇ
НА УКРАЇНСЬКІЙ ЗЕМЛІ**

У Київському міському будинку вчителя закінчився гастрольне турне Україною хору наших земляків «Черемш» із Мельбурна (Австралія), яким диригував заслужений діяч мистецтв України Володимир Головка.

Розпочався концерт піснею «А Черемш плине» (музика та вірші Богдана Юрківа). Прозвучало багато народних творів в обробці Миколи Леонтовича, Кос-Анатольського, Миколи Колесси, Богдана Дерев'янка, Євгена Козака, Миколи Ракова. Зворушливо лунали стрілецькі пісні та пісні на слова нашого Кобзаря – Тараса Шевченка. На знак вшанування Маркіяна Шашкевича, 200-ліття від дня народження якого ми відзначаємо цього року, хор виконав «Веснівку» (музика Віктора Матюка). Також звучали твори релігійного змісту. Були й такі родзинки вечора, як англійська коляда Deck the Halls і гра на австралійському інструменті діджеріду тощо. Вдячні глядачі нагородили хористів не лише гарячими, щирими оплесками, а й різнобарвними осінніми

Лариса ТАРАСЕНКО

букетами. До речі, всі квіти після закінчення концерту хористи «Черемш» поклали до пам'ятника Тарасу Шевченку.

Наступного дня відбулася зустріч із художнім керівником та диригентом хору, заслуженим діячем мистецтв України Володимиром Головкой, концертмейстером Христіною Головка та ведучою програми Марією Вировською, аби детальніше довідатися про діяльність колективу та його турне Україною.

Побачивши красу рідного краю, душевність і гостинність людей, кожен із хористів повезе в далеку Австралію найкращі спогади про чарівну Україну. На всіх концертах «Черемш» своїми молитвами благає, щоб Господь зглянувся і дарував благодать народам України.

Ніна БАЙ

**КОНЦЕРТ ПАМ'ЯТІ
ЛЕГЕНДАРНОЇ СПІВАЧКИ**

Цьогоріч музична спільнота країни численними мистецькими заходами відзначає 80-річчя від дня народження видатної співачки, примадонни оперної сцени Євгенії Семенівни Мірошніченко. У Колонному залі імені Миколи Лисенка Національної філармонії 27 жовтня відбудеться концерт пам'яті легендарної співачки, який присвячує своєму педагогові солістка Національної опери, заслужена артистка України Сусанна Чахоян.

У супроводі Національного заслуженого симфонічного оркестру України під орудою народного артиста України Володимира Сіренка співачка презентує шедеври бельканто – арії та сцени з опер Вінченцо Белліні, Гаєтано Доніцетті та Джузеппе Верді. Джільда,

Сусанна Чахоян

Віолетта, Лючія – всі ці образи асоціюються з Євгенією Мірошніченко. Не всі знають, що була в Євгенії Семенівни мрія – заспівати Норму. Зазвичай цю драматичну партію колоратурні сопрано не виконують, та Сусанна Чахоян на знак пам'яті про улюбленого педагога вирішила розпочати концерт саме Каватиною Норми з однойменної опери Вінченцо Белліні.

Крім цього в програмі концерту увертюра до опери «Дочка полку», сцена божевільня Лючії з опери «Лючія ді Ламмермур» Гаєтано Доніцетті. Другий відділ цілком присвячений Джузеппе Верді, 200-річчя від дня народження якого наступного року святкуватиме весь музичний світ. Прозвучать увертюра до опери «Сила долі», арії Віолетти з опери «Травіата», Джільди з «Ріголетто», а також сцена та дует Джільди і Ріголетто у виконанні із заслуженим артистом України Володимиром Опеньком.

**ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ КІНО
оголошує конкурс на заміщення вакантних посад
державних службовців**

– Начальник управління державного регулювання та реалізації кінопроектів – 1 вакансія.

– Начальник юридичного відділу – 1 вакансія.

– Заступник начальника фінансово-економічного відділу – 1 вакансія.

Вимоги до стажу кандидатів:

Стаж роботи за фахом у державній службі на керівних посадах чи на керівних посадах в інших сферах управління не менше 5 років. Досвід роботи щодо управління персоналом.

– Заступник начальника відділу формування та реалізації програм створення та розповсюдження національних фільмів, управління державного регулювання та реалізації кінопроектів – 1 вакансія.

– Завідуючий сектором підтримки та популяризації національних фільмів, аналітики та статистичної звітності – 1 вакансія.

Вимоги до стажу кандидатів:

Стаж роботи за фахом у державній службі на посаді головного спеціаліста чи в інших сферах управління не менше 3 років.

– Головний спеціаліст юридичного відділу – 2 вакансії.

Вимоги до стажу кандидатів:

Стаж роботи за фахом у державній службі в сфері правової діяльності на посаді провідного спеціаліста не менше 3 років або в сфері правової діяльності на посаді провідного спеціаліста на державних підприємствах не менше 5 років.

– Головний спеціаліст по зв'язках з громадськістю та ЗМІ – 1 вакансія.

– Головний спеціаліст відділу формування та реалізації програм створення та розповсюдження національних фільмів – 2 вакансії.

– Головний спеціаліст фінансово-економічного відділу – 2 вакансії.

– Головний спеціаліст сектору інтелектуальної власності та ведення державного реєстру виробників, розповсюджувачів та демонстраторів фільмів – 1 вакансія.

– Головний спеціаліст сектору підтримки та популяризації національних фільмів, аналітики та статистичної звітності – 1 вакансія.

Вимоги до стажу кандидатів:

Стаж роботи за фахом у державній службі на посаді провідного спеціаліста не менше 1 року або стаж роботи за фахом в інших сферах управління не менше 3 років.

Основні вимоги до кандидатів:

– є громадянами України;

– вільне володіння державною мовою;

– вища освіта відповідного професійного спрямування за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра, спеціаліста;

– бажано післядипломна освіта у сфері управління: магістр державного управління за відповідною спеціалізацією.

До заяви про участь у конкурсі додаються наступні документи:

– заповнена особова картка (форма П-2 ДС) з відповідними додатками;

– копії документів про освіту, підвищення кваліфікації, присвоєння наукового ступеня або вченого звання;

– копії першої та другої сторінок паспорта громадянина України, засвідчені кадровою службою;

– копію ідентифікаційного номера;

– копію військового квитка (для військовозобов'язаних);

– фотокартку розміром 4x6 (2,5x3,5) см;

– відомості про майно, доходи та зобов'язання фінансового характеру;

– довідку про стан здоров'я;

– письмову згоду на проведення спеціальної перевірки;

– копію трудової книжки;

– копії документів про пільги.

Може подаватись також додаткова інформація стосовно професійного рівня і репутації (характеристики, рекомендації, наукові публікації тощо).

Документи для участі в конкурсі приймаються протягом 30 календарних днів із дня опублікування оголошення.

Додаткова інформація щодо основних функціональних обов'язків, розміру та умов оплати праці надається Державним агентством України з питань кіно за адресою:

м. Київ, вул. Лаврська, 10, кім. 415

тел. для довідок: 280-03-19

Конкурсна комісія

**НАЦІОНАЛЬНА ОПЕРА УКРАЇНИ
оголошує конкурс на заміщення вакантних посад артистів
симфонічного оркестру в групах перших скрипок, других скрипок,
альтів, контрабасів та труб.**

Конкурс відбудеться 21-22 листопада 2011 року в приміщенні театру за адресою: м. Київ, вул. Володимирська, 50. Тел. для довідок: 234-51-93.

Для участі в конкурсі необхідно надати до відділу кадрів театру (вул. Лисенка, 5, 2-й поверх) ксерокопію документа про вищу спеціальну освіту, довідку з місця роботи, ксерокопію паспорта, 1 фотокартку 3x4 см.

ПЕРЕЛІК ТВОРІВ, ОБОВ'ЯЗКОВИХ ДЛЯ ВИКОНАННЯ УЧАСНИКАМИ КОНКУРСУ**Скрипка**

1. В.-А. Моцарт – концерт на вибір.

2. Твір великої форми (XIX-XX ст.)

3. Віртуозна п'єса.

4. Оркестрові соло з балетів «Лебедине озеро», «Спляча красуня» П. Чайковського, «Шехерезада» М. Римського-Корсакова.

Альт

1. Й. С. Бах, М. Рeger – поліфонічний твір на вибір.

2. Твір великої форми.

3. Віртуозна п'єса.

4. Оркестрові соло з балетів «Жізель» А. Адана та «Копелія» Л. Деліба.

Контрабас

1. Й. С. Бах, Г. Фріба – поліфонічний твір на вибір.

2. Твір великої форми, концерт (1 частина).

Труба

1. Твір великої форми.

2. Віртуозна п'єса.

3. Оркестрові соло з балетів «Лебедине озеро», «Лускунчик» П. Чайковського, «Ромео і Джульєтта» С. Прокоф'єва, «Спартак» А. Хачатуряна.

Генезис людяності

У Музеї сучасного мистецтва України відкрилася мультимедійна ретроспектива Оксани Чепелик «Генезис-2». «В об'єктиві – діти» – написали би про гучний соціальний проект відомої київської художниці радянські газети. Та сьогодні «соціальною скульптурою» пані Оксани захоплюються США, які з'їли собаку на contemporary art. А українські глядачі тільки починають звикати до того, що сучасне мистецтво може бути не просто видовищем, але й насправді піднімати наболілі проблеми. Наприклад, демографії, стану вітчизняної перинатальної медицини або торгівлі органами новонароджених немовлят

Проект Оксани Чепелик «Генезис-2» об'єднує живописні цикли «Немовлятка»/ «BABY_DOLL» (2007–2008), «Сонографія» (2009) і «Техногенезис» (2010–2011). Цикл «Немовлятка», створюючи колективний образ новонародженого, розкриває тему маніпулювання людьми і водночас апелює до вчення Вернадського про ноосферу. «Сонографія» 2D і 3D представляє ультразвукові зображення плоду, застосовуючи ефект перевернутої оптики. Нарешті, «Техногенезис» змальовує ситуацію перебування «новонароджених з дуже низькою вагою» в кувезах, між трубками і

дихальними апаратами інтенсивної терапії, між життям і смертю.

За словами мистецтвознавця Галини Скляренко, «тема маніпулювання людським тілом, використання його як засобу в політичних, рекламних, естетичних та інших цілях є однією з наскрізних у роботах Оксани Чепелик останніх років». Сама художниця залишається вірною послідовницею радикального експериментального мистецтва, і на Заході є однією з найвпізнаваніших сучасних українських мисткинь. В Україні «арт» від Чепелик зазвичай випереджає час. Невже ж вже через кілька років із звичного строкатого гламуру на жорстку «соціалку» перейде багато хто з київських колег Оксани по цеху?.. Поживемо – побачимо.

Оксана Чепелик: «Я роблю незручне мистецтво»

– Оксано, будь ласка, розкажіть про історію проекту «Генезис».

– Над цим великим проектом я працюю з 2004 року.

«Генезис-1» демонструвався ще 2008-го в київському Будинку художника. Це були здебільшого медійні роботи, що згодом експонувалися у різних містах і країнах: у США, Росії, Сараєво, Санкт-Петербурзі, Нью-Йорку, Санта-Фе, Лос-Анджелесі. Наприкінці жовтня я презентую «Генезис-1» на Бієнале у Ташкенті. «Генезис-2» у Музеї сучасного мистецтва України – це де-факто живописна частка все того ж багаторічного проекту, а також відеороботи. До речі, ось людина, яка каталізувала початок усієї роботи. (Із посмішкою обіймає сина: вагітність і народження дитини змусили художницю по-новому поглянути і на власну творчість. – Прим. авт.).

Таке відчуття, що тема «Генезису» для мене не вичерпана. Вона настільки багатогранна і широка, що я обов'язково продовжуватиму. Є вже нові створені фрагменти, задумки майбутніх виставок...

– Скільки робіт зараз експонуються у рамках «Генезису-2» у Музеї сучасного мистецтва України?

– 54.

– А скільки на сьогодні всього робіт включає проект?

– Як я вже казала, він весь час поновлюється. Якщо взяти хронологічно, то спочатку з'явився цикл «Немовлятка», потім «BABY-DOLL», далі «Сонографія» і, власне, «Техногенезис», на тлі якого ми зараз фотографуємося. Експозиційно огляд «Генезису-2» у музеї починається з «Сонографії», потім глядачі переходять до «Техногенезису», де йдеться про інкубатори, кувези, в яких виходжують недоношених немовлят. Завершує огляд «BABY-DOLL», цикл, присвячений маніпуляціям із дітьми: на картинах представлені бінарні пари – людяник і лялька.

Взагалі, тема народження практично неосяжна. Коли я тільки-но

починала працювати над «Генезисом», то замислилася над ситуацією з генофондом України: у 1990-х нас було 50 млн, а сьогодні тільки 46 млн. Причини зменшення населення – це й екологічні негаразди, і острах перед майбутнім, і цілий спектр інших проблем, на які, звісно, можна й далі не звертати уваги, але тоді українців стане ще менше... Із темою людського «виробництва» пов'язана ще й проблема трансплантації. А інкубатор, кувез – це те місце, де дуже гостро відчувається грань між життям і смертю. Мені цей аспект теж здається дуже вагомим у проекті «Генезис»: кажучи про народження, говорю і про сенс життя в цілому, зокрема і про смерть.

– Якщо ми вже вдалися до філософії, поясніть: чому ви завжди віддаєте перевагу жорсткому, радикальному мистецтву? Ті ж діти – найулюбленіший об'єкт кітчевих художників. Але у інтер'єрному, гламурно-«рожевому» живописі вони завжди нагадують янголят, на відміну від ваших робіт.

– Мій проект не розважальний. Він незручний. Я взагалі роблю незручне мистецтво. Подивіться, наприклад, відеоролик «Маніфест» (показує на екран, де транслюється відео): він зроблений не для того, щоб догодити клієнту або підняти його соціальний статус як людини, здатної купити «коштовного» художника. Моя

мета – відобразити певні реалії, щоб люди могли задуматися. Я хочу ініціювати діалог у суспільстві. Саме задля цього, мені здається, і варто в принципі займатися мистецтвом.

– Як ваш «Генезис» сприйняли в Америці?

– Відмінно. Вперше, коли 2007-го у Нью-Йорку я показала тільки частку з проекцією відео, яке працювало як моніторинг народжуваності в даному місці (у Нью-Йорку, за статистикою, дитина народжується кожні дві хвилини, в Україні – щопівтори), на повітряну кулю, моя робота отримала премію ArtsLink Award. Тому я мала змогу продемонструвати свій проект ще й у Санта-Фе і в Лос-Анджелесі. У 2007-му в Лос-Анджелесі я показала вже розширений варіант «Генезису», це викликало великий резонанс і мене запросила

галерея CCI. Зараз проект хоче показати ще й галерея WhiteBox у Нью-Йорку.

– Технологічно – як зроблений «Генезис-2»?

– Це переважно живопис. Відео я знімала особисто, і кадри, що вийшли, мене саму приголомшують. У всьому проекті – здебільшого в «Немовлятках», але у «Техногенезисі» це теж добре видно – використовується техніка моушн (зміщений, розфокусований зір). Коли дивишся на роботи, виникає дисбаланс – фізичний і ментальний. Як наслідок глядач повинен запитати: а це у мене розфокусовано зір, це я не до кінця виразно сприймаю проблему народження дітей, генофонду і тому подібні – або?..

Сторінку підготувала Алла ЧЕРДИНЦЕВА

БІОГРАФІЧНА ДОВІДКА

Оксана Чепелик у 1978–1984 роках вчилася в Києві, в 1986–1988 – в Москві, в 1995 – в CIES у Парижі і в 1998 – в Амстердамському Університеті. Резиденції: 1996 у CREDAC, Париж, 1998 у Бенфф-центрі, Канада, 2000–2002 в Баухаузі, Дессау, Німеччина, 2001 у ARTELEKU, Сан-Себастьян, Іспанія і в FАСТ, Ліверпуль, Великобританія. 2003 рік – нагорода Фулбрайта в UCLA (США). У 1992–2010 вона отримувала гранти у Франції, Німеччині, Іспанії, США, Канаді, Великобританії і Швеції.

Вибрані виставки: 1998 у MOMA, Нью-Йорк; 1999 ART FAIR Стокгольм, Швеція; 1999 – Музей Сучасного Мистецтва, Загреб, Хорватія; 2000 – Німецький Історичний Музей, Берлін; 2001 – Мюнхен, Німеччина; 2001 – Музей історії мистецтва, Відень, Австрія; 2002 – SEAFair Музей Сучасних Мистецтв, Скоп'є, Македонія; 2003, 2007, 2011 – Музей Юрських Технологій, Лос-Анджелес, США; 2008 – «Цифрова Медіа-Валенсія», Іспанія; VII Цифровий арт-салон, MACZUL Музей Сучасного мистецтва del Zulia, Маракайбо, Венесуела; 2009, 2010 – «Арт-Вільнюс», Вільнюс, Литва; 2010 – Biennale «Сараєво Зима», Сараєво, Боснія і Герцеговина; 2011 – Брід Арт Центр, Лос-Анджелес, США; Музей Арт Арсенал, Київ; 4-та Бієнале сучасного мистецтва, Москва, Росія.

Фільми Оксани Чепелик демонструвалися на численних фестивалях кіно, відео і нових медіа по всьому світу, отримуючи призи: у Нью-Йорку, Лондоні, Таллінні, Санкт-Петербурзі, Оснарбрюке, Монтекатіні, Лінце, Москві, Парижі, Берліні, Оберхаузені, Ліверпулі, Бело-Орізонте, Карлових Варах (категорія А), Кишиневі, Веймарі, Тель-Авіві, Анкарі, Пезаро, Санта-Фе, Штутгарті, Барселоні, Бердянську, Севастополі, Сараєво, Клермон-Феррані тощо.

У 1999 Оксана Чепелик отримала A.I.D.O. FilmVideo Award, Італія; у 2003 – Werklietz Award на Європейському Фестивалі Медіа Арту, Оснарбрюк, Німеччина; у 2007 заснувала IFSS – Міжнародний фестиваль соціальної скульптури; у 1997, 2007 нагороджена Премією ArtsLink і Independent Projects Award, США; у 2003 і 2010 – лауреат Премії Фулбрайта (США).

Як його не любити...

Коли на землю ступає осінь і кружляє в танку жовтогарячий лист, усі дороги ведуть до Березової Рудки, що на Полтавщині, де волошкою цвіте молодість поета-пісняра Дмитра Луценка. Вже двадцять літ рік у рік рідні, друзі й шанувальники поета поспішають на пісенно-мистецьке свято «Осіннє золото». Цієї осені Дмитру Луценку виповнилося 69

Заслужений діяч мистецтв України, лауреат Шевченківської премії України. Автор текстів низки відомих пісень: «Києве мій», «Фронтовики», «Сивина», «Не шуми, калинонько», «Мамина вишня», «Осіннє золото»... Створені твори у співдружності з композиторами Левком Ревуцьким, Олександром Білашем, Платоном Майбородою, Анатолієм Пашкевичем, Ігорем Шамо.

Він залишив людям найдорожче – багатющу спадщину пісень. Співати – не переспівати.

Ми сидимо в затишній оселі Луценків. Дружина Дмитра Омеляновича пані Тамара припрошує мене з'їсти запашну диню, а сама дістає фотографії, викладає на стіл книжки-спогади, які нещодавно побачили світ. Тамара Іванівна бідкається, що не може знайти спонсора для видання пісенного альбому. До кого вже тільки не зверталася... Вона вірить, що пісня Дмитра Луценка не вмере, не загине. І поринає в спогади.

І ЩАСТЯМ ПОВНИЛИСЬ ЛІТА

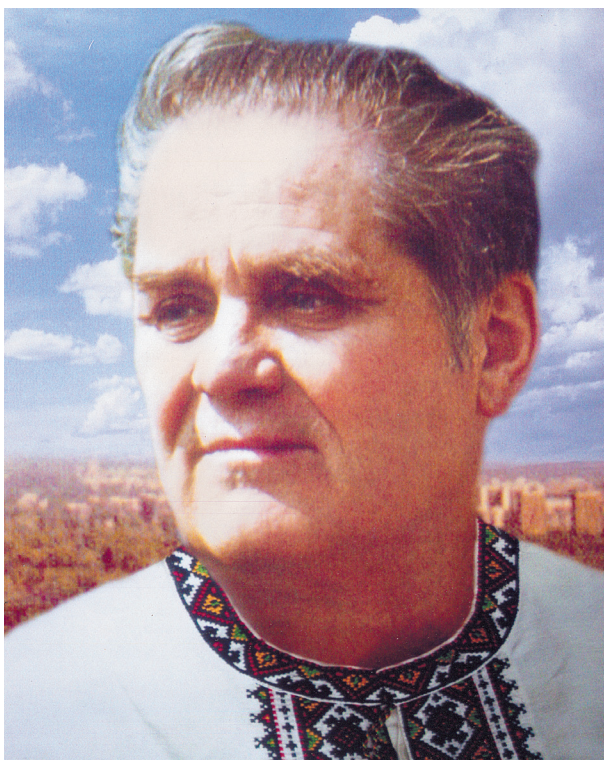
– Пані Тамаро, у ці осінні дні певно й спогади особливі: на порозі свято «Осіннє золото» в Березовій Рудці, батьківщині Дмитра Луценка, а там і день народження. Цього року йому 69 виповнилося 90!

– Спогади... Спогади... Мої думки рояться, випереджаючи одна одну. По особливому думається не тільки восени. Згадую щодень. Живу ним. Спогади збираю крихту до крихти і, теплішає на душі. Для мене він найніжніший і найдобріший серед людей. Якось свого часу відомий поет Михайло Шевченко сказав, що аби у світі існував «Орден Доброти», то він перший на нього заслуговував би. Вважаю, що доля мені уготувала неоціненний дарунок – такого чудового друга, чоловіка, батька й дідуся...

– Пригадуєте, коли і де зустрілися вперше?

– Так. Це було в листопаді на жовтневі свята. Ми, молоді журналісти, вирішили влаштувати імпровізоване свято, трохи поспілкуватися. Час був повоевий, напівголодний. Зібравши продуктивні картки і талони, перевели їх у вінегрет та іржаві оселедці, картопельку, ковбаску, так звану «котячу радість». Накрили столи, а чоловіків попередили, на всяк випадок, не приводити зайвих «ротів». Отож, «розкішна трапеза» була готова, навіть програвача з платівками прилаштували... Аж раптом у дверях з'являється наш Іван Цинковський з високим струнким солдатиком. Солдатик худенький... На ньому, як на вішаку, вицвілий потертий кітель з бойовими нагородами, а на ногах – кирзові чоботи. Ми з подругою Надійкою Красавіною красномовно глянули на Івана. А він так лагідно: «Дівчата, – це мій товариш Дмитро Луценко, щойно з фронтового госпіталю. Він – поет!» Хлопець подав мені руку й заїкаючись, зазирнув у мою душу янгольськими очима.

Й защеміло, затремтіло щось у моєму серці. А коли він почув моє ім'я – ожив, почервонів і розтягуючи слова, які й досі бринять у моїй пам'яті, сказав: «Не вже всі Тамари такі гарні, як ваша тезка – грузинська цариця?!» А ще Дмитро вірив, що написаного долею на роду, не обскачеш конем. Наступного дня він з'явився на початку робочого дня, сів навпроти й почав читати: «Я тебе як мрію зачарую...» Щодня він присвячував мені нового вірша:

*Доля не питала –
тебе одну обрала,
тебе одну обрала,
як прийшла п'янка пора...*

І кохання перемогло. 13 листопада ми зареєстрували шлюб.

МАМИНА ВИШНЯ В САДУ

Пані Тамара тримає в руках диск. Пісні на вірші Дмитра Луценка. Слухайте на радість.

– А як народжувалися пісні, пані Тамаро? Кому, як не вам, це відомо...

– Дмитро любив бродити стежками Кобзаря, любив Волинь. Працював наполегливо й натхненно. Щоб і вокально все було й гармонійно. Пісні народжувалися й відточувалися у творчих муках. Пригадую, як писали «Мамину вишню». Фактично, мелодію ще в Луцьку створив Анатолій Пашкевич, а Дмитро вірші в Києві. Ревів і стогнав рояль. А будинок такий, що на всі шістнадцять поверхів чутно. Було, натякну, що більшої досконалості не може й бути, а він нервово: ось тут зависоко, а тут треба мелодію збагатити... Згодом знаний поет Василь Юхимович назве цей твір «новітньою українсько-сборною піснею».

А ще був такий випадок. Телефонує народний артист України Анатолій Мокренко і каже: «Дорогий Дмитре Омеляновичу, щойно прослухав по радіо «Мамину вишню». Вона мене зворушила не ймовірно, такі почуття накопилися на мене, яких уже давно не переживав. Спасибі вам і композитору Пашкевичу!»

А то якось сидимо біля екрана: мальовничі краєвиди, хлопці в українському одязі... І раптом оголошують: «Українська народна пісня «Ой ти ніченько», виконує ансамбль «Кобза»... Дмитро лиш усміхнувся: «Бач, як зростають мої акції, пісня вже народна!»

ПІСНІ, НАРОДЖЕНІ В ЛЮБОВІ

– Пані Тамаро, сьогодні ви чи не єдиний свідок того, як народжувалися пісні й розлітали-ся по світу...

– Маю відверто сказати, що фактично умов для праці у Дмитра за двадцять шість років творчості не було. Але він ніколи не скаржився. Писати починав під ранок, коли у квартирі панувала абсолютна тиша. Ніколи не писав сидячи: спокою не давав біль у грудях. Брав чистий аркуш паперу, клав на

велику книжку, брав ручку й виводив рядочки. Писати любив кульковими ручками. Коли траплялися неточності, нічого не перекреслював і недописував збоку. Все починав з нового аркуша. Коли сідав за друкарську машинку, сторінка була мов зошит з краснопісью.

Не любив, коли його відволікали. Власне, він поринав у світ поезії так, що не помічав нікого й нічого довкола себе. Міг захопитися так, що варто було нагадати: час на виступ, зустріч чи на роботу. Я навіть не кликала його перекусити. Зварю картопельки «в мундирах», поставлю поближче на стільчик. Пахощі відволікають його від роботи. Отоді він похапцем миє руки й сідає до столу. Він зовсім не відчував часу. Коли працював у редакції, просив вчасно нагадувати про вихід на роботу, аби не запізнитися.

Народити справжню добру пісню – найтяжча робота для поета. З кожним текстом треба доволі повозитися, щоб народилася пісня, зіп'ялася на ноги й полетіла у світ.

ЛЮБОВ ДО ДРУЗІВ

– Не секрет, що друзів у Дмитра Омеляновича було багато, і ставився він до них по-особливому.

– Не знаю, як ставилися друзі до Дмитра, а він усіх любив щиро і віддано. Я вже не кажу про фронтових друзів – це справжні випробування. Мені доводилося разом з ним їздити на зустрічі в різні куточки країни, ще й нині листуємося вже з дітьми друзів...

Коли працював у «Молоді України», затоваришував з молодими письменниками: Василем Земляком, Олексієм Кудініном, Миколою Гірником, Ярославом Шпортою... Досить часто в нас з'являлися Анатолій Дрофань та Василь Бережний. Останні – запеклі гравці в шахи.

На радіо зазнайомився зі Степаном Бухтяком, Василем Івкіним. Дмитро цінував і любив дружнє спілкування, «за бажанням трудящих» любив читати свої твори. У світлій пам'яті багаторічна дружба із земляком Олегом Яковичем Касьяненком...

Нині, на відстані років, можу впевнено сказати, що і «Хата моя, біла хата», і «Гуси летіли», і «Любисток» пішли в народ і залишаться там, приєднаються до більш як трьохсот тисяч народних пісень.

Не май сто кіп у полі, а май друзів доволі. Саме під таким девізом жив, на мою думку, Дмитро Омелянович. До друзів мав особливе, незрадливе ставлення. Йому пощастило спілкуватися з людьми виняткової внутрішньої краси, людьми, які можуть бути взірцем справжньої чоловічої дружби, що ґрунтується не на вигоді (що я з того матиму?), а йде від внутрішньої потреби, щедрості й багатства душі. І літа таку дружбу випробовують на міцність.

Свого часу друзі допомогли Дмитрові Омеляновичу пережити тяжкі життєві випробування. Після смерті донечки упродовж року щовечора хтось із них обов'язково бував у нашому домі. А скільки доводилося лікуватись – адже Дмитро Омелянович, інвалід II групи після отриманої 1944 року контузії, переніс 8 інфарктів! Вижити знову-таки допомогли друзі. Своїм віршем «Бережіть друзів» він заповідає вчитися дружити й друзів берегти.

У синю вись злітає пісня «Любов, їй треба два крила, щоб так, як птах, могла літати!»... І вистають крила в пісню. І летять вони легким крилимом по світу. Бо написані великим поетом-піснярем з натхненням і бажанням.

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

Браво-бравісимо: чи завжди це слушно?

Таке запитання з певного часу напрошується само по собі, оскільки концерти академічної музики постійно супроводжуються вигуками «браво!» Більше того, слухачі в залі часто аплодують стоячи. І якщо спочатку подібні вставання мали фрагментарний характер, то зараз вони відбуваються ледве не на кожній імпрезі. От мимоволі й замислюєшся: невже насправді так усе бездоганно?

На жаль, доводиться констатувати: знизився рівень вимогливості публіки. Вона просто задовольняється самим фактом виконання, не вникаючи в проблеми чистоти інтонування тематизму, ансамблевої стрункості, партитурного балансу голосів і гармонійної злагодженості, штрихових відтінків і динамічних градацій. Про якість і особливості інтерпретації тут уже взагалі не йдеться.

Слухаючи концерти «Київ Музик Фесту-2011», професіонали фіксували деяку недбалість звучання оркестрових колективів. Причому, до камерних оркестрів претензій було не так багато. Старожили вітчизняного камерного виконавства – Національний ансамбль солістів України «Київська камерата», Національний камерний ансамбль «Київські солісти», ансамбль сучасної музики «Рикошет», маючи хороших музикантів, досить непогано справлялися із виконавськими завданнями, хоч, безумовно, і в них були свої «але».

Більше претензій виникало на адресу симфонічних колективів, тим паче, що концерти здебільшого проходили у найпрестижнішому залі столиці – Національній філармонії України. Філармонійні симфонічні програми фесту – і така картина, до речі, давно спостерігається у рамках київських фестивалів – виконувалися під знаком «задовільно», приблизно 5-6 за десятибальною шкалою. Ні відкриття фестивалю, ні концерт із заголовком «Душе моя...», ні імпреза «Східноукраїнський симфонічний експрес» не залишили яскравого естетичного враження саме від гри колективів. А всі три програми озвучували сильні оркестри: перші два – Національний заслужений академічний симфонічний оркестр України, а третій – Заслужений академічний симфонічний оркестр

Фото Миколи ЗАВГОРОДНЬОГО

Національної радіокомпанії. Як наслідок, постраждали автори: стильова індивідуальність їхньої музики не завжди прослуховувалася і форма багатьох великих творів місцями відверто розпадалася.

По-справжньому з погляду виконавства задовольнив концерт закриття фестивалю «Україна Forever», проведений Академічним симфонічним оркестром Національної філармонії України під керівництвом Миколи Дядюри. Витримувався звуковий баланс між групами, не було неохайності й поспішності у гри, ковзних ритмів і умовних темпів, фальшивого звучання міді. У всіх опусах чітко окреслювалася фактура – у Концерті для фортепіано з оркестром Левка Ревуцького, який, до слова, пролунав у первісній редакції, Симфонії «Україна Forever» Юлії Гомельської, «Бар'єрі» для оркестру Сергія Пілютикова й Концерті для труби Олександра Красотова.

Відкриття й закриття фестивалів, на кшталт «Київ Музик Фесту» і «Музичних прем'єр сезону», зазвичай супроводжуються великою симфонічною програмою, у якій фігурують метри вітчизняного композиторського олімпу. Однак нинішній фест став виключенням із цього правила, оскільки на відкритті й закритті здебільшого презентувалися імена композиторів, так скажемо, середнього покоління.

Якісне звучання оркестру надає можливість уже за першим, прем'єрним виконанням опусів судити про їхню мову, фактуру, гармонійне багатство, вдалу або невдалу форму і навіть ідею та зміст. У таких випадках виконавець, який на

високому професійному рівні робить свою справу, висуває на перший план автора, котрий за цієї умови вже не сховається за невдалу гру оркестру. Виконавцем варто пам'ятати, що твори сучасних композиторів складні за стилістикою, але головне – за структурою. Класична ясність і чіткість – рідкісне явище в сучасній мистецькій практиці. Нинішні автори в основному пишуть твори відкритої форми, тому їх слід подавати якомога точніше в деталях, нюансах.

Так із чим усе-таки пов'язана технічна поверховість наших колективів в озвучуванні сучасних партитур? Із великою завантаженістю поточною роботою? Але це не пояснення для слухача. З тим, що музика деяких авторів нецікава? Цілком імовірно, – часом самі композитори задля оригінальності вдаються до таких неймовірних експериментів, які не завжди доречні. Може, причина криється у фестивалійній специфіці, коли музикантам доводиться вивчати твори, щоб зіграти й відразу забути? Звичайно, принцип одноразовості дуже сильно розхолоджує. Додайте ще й відсутність вимогливості публіки, яку все влаштовує. То, можливо, сучасний виконавець і сам дещо знизив планку професійної майстерності?

Запитань до виконавців багато, і гіпотетичні відповіді на них теж є. Але хочеться також розібратись із поведінкою слухачів. Невже культ попси, масових видовищ, трансльованих по телебаченню, так зомбував публіку, що вона не в змозі розібратися в елементарних поняттях якості пропонованої продукції? Тому й в академічному мистецтві орієнтується на доступну для слуху програму, що не вимагає напруги й інтелектуального підходу?

Гадаю, саме так сталося з концертом Львівського камерного оркестру «Академія» під керівництвом Ігоря Пилатюка в рамках цьогорічного «Київ Музик Фесту». Концерт викликав захоплені емоції аудиторії і, як водиться, вигуки «браво!» та устанання з місць. Вірогідно, причина такої реакції – у програмі, розрахованій на давню традицію концертного музикування. Саме в душі «приємної» музики сприймалися твори Михайла Чембержі (Сюїта з балету «Данієла»), Левка Колодуба (Концерт для фагота й камерного оркестру), Віктора Камінського («Диптих» для мецо-сопрано й струнних на вірші Лідії Мельник), Мирослава Скорика

(«Поєма» для скрипки з оркестром і «Карпатська рапсодія» для двох скрипок з оркестром), Михайла Демчишина («Японська сюїта» для кларнета й камерного оркестру). А ще пролунали «Пори року» для скрипки та струнних Астора П'яцолли.

Програма, безумовно, сприяла розкріпаченню слухачької реакції, особливо це стосувалося другого відділення з творами Скорика й П'яцолли. Оркестр вирізнявся досить сильними молодими музикантами, хоча в його грі спостерігалися доля учнівства і деякого відсторонення. Захват викликала гра скрипаля Назарія Пилатюка. Музикант насправді блискучий, різуче віртуозний. Однак його виконання «Пір року» П'яцолли дуже розчарувало, оскільки під час нього було перейдено межю між гарним виконавством і поганим тоном.

Астор П'яцолла, до речі, – вельми каверзний автор. Він активно культивував у творчості жанр танго, що вийшов із клубно-ресторанного середовища. Однак заслуга композитора – саме в окультуренні, академізації цієї побутової музики. Постає питання: навіщо знову ввергати танго у сферу дешевої попси?

На жаль, звучання «Пір року» цього разу відгонило балаганним присмаком. А от публіці такий зашквалений демократизм припав до душі.

Свого часу відомий іспанський віолончеліст Пабло Казальс, зазначав: якщо у XIX столітті допускалася певна фальш як свого роду компенсація за феноменальну швидкість пальців, то у XX сторіччі чисте технарство вже нікого не цікавило. До віртуозності потрібно додавати чистоту інтонації, а також мистецтво інтерпретування – те, що інакше зветь гарним смаком. Не варто забувати, що віртуозність – це дарунок природи. А от подача матеріалу, вироблення власної творчої позиції, манери й стилю – це праця для серйозного виконавця.

Що ж, виходить, у сприйнятті мистецтва ми так і не спрунулися вперед? Або ж ситуація нехтування культурою відкинула нас назад? Чи маскультура у її проявах – від майданних видовищ, дешевих медіатрансляцій до клубних тусовок – так змінила смаки публіки, що не залишила жодних ціннісних критеріїв? Адже тепер у змаганнях із караоке може брати участь кожний. Більше того, «таланом країни» у нас нині стати не так важко.

Тож, може, все ж варто прагнути справжньої якості виконання? Інакше й Шопен у недолгих руках перетвориться на солодкого сентименталіста або слізьового скиглія, а Шуман – на неврастеніка.

Слід пам'ятати, що проникнення до святої святих – змісту музики – трудомістка праця, яка вимагає уваги й великої інтелектуальної напруги. Музика – це ж храм, а до святих потрібно ставитися відповідно. Отже, підвищення планки професіоналізму допоможе слухачам позбутися хвороби байдужості, а прояв вимогливості публіки, зі свого боку, змусить музикантів ставитися до мистецтва звуків як до матерії високого порядку.

Фото Романа РАТУШНОГО

Національна опера України: підсумки і перспективи

Жовтень у Києві перейшов свій «екватор», а в Національній опері України відбулася прес-конференція, присвячена досягненням театру за двадцять років незалежності, творчим планам та прем'єрі нової програми **«Королі танцю»**

Міністр культури України Михайло Кулиняк, генеральний директор Національного театру опери та балету імені Тараса Шевченка Петро Чуприна і художній керівник театру, видатний український композитор Мирослав Скорик, а також учасники проекту «Королі танцю» – креативний директор і продюсер Сергій Данилян, прем'єр санкт-петербурзького Маріїнського театру, колишній киянин Денис Матвієнко й прем'єр Большого театру Москви Іван Васильєв понад годину спілкувалися з журналістами й представниками музичної громадськості Києва.

Попри те, що увечері й наступного дня мала відбутися непересічна подія – киянам і гостям міста презентувалася унікальна програма «Королі танцю. Опус-3» з прем'єрами семи сучасних хореографів різних країн у виконанні п'яти справжніх світових зірок балету Дениса Матвієнка, Івана Васильєва, Гійома Коте, Девіда Холберга та Марсело Гомеса, розмова здебільшого точилася навколо проблем головної оперної сцени держави.

Як слушно зазначив Петро Чуприна, «колись наш театр був третім у Радянському Союзі, а в роки незалежності став першим в Україні» й саме це обумовлює специфіку та визначає основні напрямки роботи творчого колективу. Звичайно, в такого складного організму є свої хвороби, але за двадцять років і зроблено чимало. Наприклад, за цей період було реалізовано 21 міжнародний проект із залученням іноземних фахівців. Тринадцять із цих спектаклів і зараз перебувають у репертуарі театру.

Нещодавно театр отримав понад 3,5 мільйона гривень на підтримку національних проектів. Свіжа подія: Рада Європи виділила Національній опері України як одному з найперспективніших театрів світу грант на 700 тисяч євро. На ці кошти упродовж 2012–2013 років глядач побачить чотири нових вистави – опери «Отелло» Джузеппе Верді (українсько-італійський проект), «Самсон і Даліла» Каміля Сен-Санса (спільно з французами), «Чарівна флейта» Вольфганга Амадея Моцарта (з австрійцями), четвертий твір поки ще обговорюється.

Мирослав Скорик поділився найближчими планами. У грудні цього року відбудеться прем'єра опери Кароля Шимановського «Король Роджер» – результат співпраці з Польщею. Так само в грудні отримають подарунок шанувальники балету – саме в цьому жанрі постануть славетні «Двадцять чотири капристи» Нікколо Паганіні в оркестровій транскрипції Мирослава Скорика. На початок 2012-го заплановано прем'єру опери Джузеппе Верді «Дон Карлос». Готується театр і до ювілею Миколи Лисенка наступного року. Буде поставлено одну з опер українського класика, – можливо, «Енеїду», а також здійснено нову оркестрову редакцію «Наталки Полтавки».

Михайло Кулиняк повідомив присутнім про домовленість із Денисом Матвієнком щодо його повернення до Києва після чотирирічної перерви. «Якщо молодого колегу підтримає колектив, то він може стати одним із керівників балетної трупі театру», – додав міністр.

У процесі живої зацікавленої розмови обговорювалися питання філіалу Національної опери, додаткових оперних майданчиків у Києві, Малої опери – мрії української примадонни Євгенії Мірошниченко, перспективи розвитку балету, запровадження практики запрошення солістів на контрактній основі, організації системи електронного продажу квитків, роботи з глядачами, виховання слухацької аудиторії й багато інших.

«Критика потрібна й за що критикувати завжди знайдеться, – сказав на завершення Михайло Кулиняк. – Але ми маємо гордитися нашими здобутками. Потрібно працювати над тим, щоб у Національну оперу України було престижно приходити».

«Опус-3» від «Королів танцю»

Минулі субота й неділя, 15 і 16 жовтня, комусь запам'яталися пронизливим осіннім холодом і дощем, а комусь – зустріччю із неповторним мистецтвом балету

Кияни мали нагоду побувати на справжньому святі сучасного танцю – побачити програму «Королі танцю. Опус-3».

«Королі танцю» – один із найуспішніших у світі міжнародних хореографічних проектів. Його свого часу ініціювали відомі танцівники Ітан Стіфел та Анхел Коррея. Уперше він стартував у лютому 2006 року (продюсер – Сергій Данилян).

Ідея показати красу чоловічого танцю отримала високі оцінки американських і російських фахівців. Вона виявилася плідною, і 2009-го було презентовано другий етап проекту, а нині – третій.

Денис Матвієнко

За п'ять років структура й концепція проекту не змінилися. Варіювався тільки склад учасників – танцівників і хореографів.

У цьогорічному «Опусі-3» п'ять королів танцю показали сім світових балетних прем'єр. Це – провідні артисти балету найкращих театрів світу – Денис Матвієнко (Маріїнський театр, Санкт-Петербург), Іван Васильєв і Девід Холберг (Большой театр, Москва), Гійом Коте (Національний балет Канади), Марсело Гомес (Американський балетний театр).

Відомі сучасні хореографи Мауро Бігонцетті, Начо Дуато, Йорма Ело, Едвард Клюг, Марко Гекке й Патрік де Бана створювали свої композиції із розрахунку на індивідуальні артистичні й технічні можливості кожного виконавця. Спеціально для проекту Мауро Бігонцетті й російський кутюр'є Ігор Чапурін розробили унікальні костюми.

Перший показ програми відбувся 5 жовтня у Москві. До Києва артисти прилетіли з Новосибірська.

Потім проект побачать в інших містах різних країн світу, зокрема у Санкт-Петербурзі, Ризі, Нью-Йорку, Лос-Анджелесі.

«Кожен із нас підготував у середньому 5–7 прем'єр. Ми мали усього 2–3 тижні репетицій, після яких – місяць спектаклів. Це надзвичайно цікаво, до того ж – неабияке випробування власних можливостей. Проводячи разом по п'ятнадцять годин на день, ми відчуваємося, як одна сім'я», – розповів Денис Матвієнко. А Іван Васильєв додав: «Для нас це щось нове. Найважливіше, що усі презентовані роботи – свіжі, щойно поставлені саме для нас. Це – велика відповідальність і водночас – задоволення, яке, сподіваємося, відчують і глядачі».

Сторінку підготувала Ольга ГОЛИНСЬКА
Фото Валентина БАРАНОВСЬКОГО
та Володимира ЛУПОВСЬКОГО

Марсело Гомес і Денис Матвієнко

Марсело Гомес

В атмосфері соборності культур

Цьогорічна «Рожаниця», яка нещодавно відбулася в селі Бобриця на Київщині, вразила шанувальників етніки розширенням горизонтів. Фестиваль, відомий як весільний, пройшов під знаком соборності культур

«Запрошені колективи, які представляють індійську, українську, російську, афро-кубинську та інші культури. Програма – мішаного типу, щоб люди зрозуміли: в музиці різних народів багато схожого, як подібність ритмів у танцях. Так глядачі відчують атмосферу єдиного цілого під назвою етнічна культура», – вважає головний організатор фестивалю, керівник центру соборності культур «Етна» Роман Корнієнко.

Водночас символ фестивалю – «Рожаниця», знак жінки, що народжує, тож весільна тема, пов'язана з материнством, була однією з найглибше розроблених. Тим більше, що здавна в Україні весілля гуляли восени після жнив. Колективи відтворили весільні обряди різних куточків країни. Ми оцінили і віншування полотна «Древа СОБОРНості».

Довжелезний шматок тканини незаміжні дівчата обносять навколо церкви, після чого він освячується та обсипається збіжжям, зерном та цукерками – щоб набиралася сили і добробуту. Насамкінець полотно розривають між собою дівчата. Вони стараються відірвати найбільший клапоть, бо вірять, що тоді багатший чоловік буде. Маленький надріз ножицями – і ось потенційна наречена підстрибує від радості, розмахуючи клаптем полотна над головою.

Погляд зупиняється на учасницях фольклорного ансамблю «Крालиця» Київського національного університету культури і мистецтв з клучочками із добутих шматків полотна. «Будемо вишивати рушник на весілля з них, – розповідає студентка 5 курсу Світлана Машук. – У добутому клаптику те, що сипали – зерно, гроші як символ благополуччя в родині».

Відірвала собі клаптик і Єлизавета Плясунова з ансамблю «Златоцвет». Вона зізнається, що в Росії такого обряду не бачила.

Привітали учасників фестивалю та селян зі святом та приуроченим до нього днем села Бобриця голови

сільської ради села Бобриця Олександр Король та Києво-Святошинської райдержадміністрації Михайло Заславський, экс-губернатор Київської області Євгеній Жовтяк, депутат Києво-Святошинської райради Олександр Зосич та інші шановані особи.

Народний фольклорний аматорський ансамбль «Калина» Ставицького сільського клубу Козелецького району Чернігівської області показав унікальну весільну дію «Червоновільце» – обрядове дійство «нарядження весільного гільця». Гільце (вільце) споконвіку було присутнє у весільному ритуалі українців. Це молоде невеличке деревце чи гілка, прикрашена квітами, кольоровими стрічками тощо. Протягом усього весілля гільце, що символізує розквітле молоде життя, стоїть на столі.

Учасниці колективу пишаються, що в них у селі справляють весілля за традиціями прабабусь – печуть коровай, шишки, одягають молоду, перевивають сосонку калиною та барвінком. Ми побачили все це на власні очі.

«Так на Чернігівщині наряджають вільце – сосонку, вишеньку, навіть беріжку, ялинку – символ дівочтва. Вгорі на деревці має бути головна квітка, яка символізує дівування, яку ховають від хлопців, щоб не вкрали. Але це все ж таки трапляється, коли весілля проходить, і наречена з дівки стає молодницею», – коментує заслужений працівник культури України Іван Сінельников, який керує фольклорним ансамблем «Кралація» Київського національного університету культури і мистецтв, що теж показав фрагмент

весілля. Обряд вбирання молодої ми побачили у виконанні фольклорно-етнографічного ансамблю «Многая лета» з Києва, художнім керівником якого є Ганна Коропніченко.

Фестиваль був міжнародним, тому ми мали змогу оцінити пісні й танці різних народів. Так, фольклорний ансамбль Московського державного університету культури і мистецтв «Златоцвет» показав співочу культуру центру, півночі і південних областей Росії.

Для більшості українців у дивину було почути протяжну пісню Воронежської області «Темна-растемна», Смоленської – «Дівка сіно косила», Калузької – «Винна чарочка», пісню Білгородської області тощо.

Художній керівник ансамблю, заслужений діяч мистецтв Росії Віктор Бакке розповів: «Для нас фестиваль цікавий тим, що можна побачити своїми очима автентичну культуру країни. Ми ж привезли фрагменти північного весілля, самобутнього і музичного».

Виступ зібрав чимало глядачів. Після нього учасниця ансамблю Світлана Тюріна сказала: «Враження від фестивалю дуже хороші. У нас є друзі в ансамблі «Кралація», з якими познайомилися рік тому на фестивалі у Брянську. Іван Сінельников, керівник ансамблю, запросив нас на «Рожаницю». Ми виконали пісні весільні, про кохання, ліричні і танцювальні».

На запрошення старих друзів подружжя Івана та Валентини Сінельникових прибув на фестиваль і народний фольклорний ансамбль Державного історично-етнографічного та

архітектурного музею-заповідника «Стара Сарепта» «Радуга» з Волгограда. Артисти, які живуть на козацьких землях, показали культуру донського краю. Керівник ансамблю, заслужений працівник культури Росії Олена Кріушина відзначила – їй подобається, що наш народ влаштовує такі свята, даючи зрозуміти – ми українці й цим пишаємося.

Почули ми й індійські пісні, серед яких є написана понад 500 років тому. В них вшановувалася матір, божество Ганеша, яке звільняє від нещастя.

Ірина Пазиненко з київської бхаджан-групи «Відья» після виступу музикантів, які показали індійську культуру, розповіла: «В Індії побачила подібні до українських обряди. Наприклад, очищення. На весіллі в Індії молода пара ходить навкруги вогнища сім разів і так очищується, а в нас на Івана Купала юні пари стрибають через багаття».

А колектив «ТОПОРОКЕСТРА» спустився ввечері зі сцени грати до слухачів, які танцювали під його запальну музику – румунську, циганську, українську. Грали на контрабасі, барабані, акордеоні, скрипках, кларнетах та інших інструментах.

Заслужений майстер народної творчості України Леся Денисенко-Єременко з Василькова Київської області показала на фестивалі свої роботи з глини. Це майстриня, з рук якої вилетіла Зозулиця, неофіційний талісман Євро-2012. «Ідея зробити саме Зозулицю належить не мені, – розповіла вона. – Але я є майстром самого рішення цієї окарини: як вона виглядає, звучить. Маю диплом, зареєстрований у вересні цього року за найбільший глиняний свіщик в Україні – ту саму Зозулицю, але довжиною близько 80 см, а вагою 9 кг 300 г, і це вже стало рекордом України».

І справді, відомо, що трипільський свіщик Зозулиця увійшов до Книги рекордів України як найбільший свисток-оберіг.

Люди з цікавістю пробували «зіграти» на її глиняних окаринках, які звучали за виразом майстрині «як спів оленя».

Можна сказати, що «Рожаниця» стала справді фестивалем соборності культур. Експеримент удався.

Світлана СОКОЛОВА
Фотозвіт та надані
Іваном СІНЕЛЬНИКОВИМ

Обійми «Кралаці» зі «Златоцветом»

Чарівний дух середньовіччя

На території Центру культури та історії Древньої Русі «Парк Київська Русь» відбувся яскравий захід сьогорічної фестивальної осені – Міжнародний лучний турнір «Стріла Стародавнього Києва», що традиційно збирає безліч учасників і глядачів. Відчуті атмосферу середньовіччя, заглибитись у часи Кия, Володимира і Ярослава, сягнути самих витоків міста вирушили кореспонденти «КіЖ» Яна ЛЕВИЦЬКА і Юрій ШКОДА

Початок святкового дійства в «Парку Київська Русь» був чудовим: тепле жовтнєве сонечко підігрівало інтерес гостей середньовічного містечка. Усіх, хто вирішив приїхати на лучний турнір, радо зустрічали князь Володимир, Нестор Літописець, дружинники, скоморохи та інші персонажі Стародавнього Києва. Після урочистого параду лучників, одягнених у колоритні середньовічні костюми, розпорядник дійства віддав команду до початку турніру.

Як пояснив президент «Парку Київська Русь» Володимир Янченко: «На цьому фестивалі – Міжнародному лучному турнірі – майстри з різних куточків світу вже втретє збираються в «Парку Київська Русь» щоб постріляти з історичного лука в боротьбі за найвищу нагороду – Стрілу Стародавнього Києва.

Протягом кількох годин досвідчені воїни та члени клубів історичної реконструкції з України, Росії, Білорусії боролися за звання найвлучнішого зі стрільби з розвороту, на швидкість, двома стрілами, по 2D силуетах.

Глядачі цього неперевершеного видовища мали змогу побачити на власні очі монгольські, англійські та давньоруські луки, відтворені з історичною достовірністю, а також випробувати їх власноруч.

Крім того, відвідувачі змогли поїздити верхи на конях чи поні,

скуштувати страв слов'янської кухні, потрапити на ярмарок народних ремісників і придбати сувеніри, взяти майстер-класи в лучників, гончарів та ковалів і, звичайно, прогулятися валами Київського Дитинця.

Поки лучники боролися за перемогу, воїни-лицарі в середньовічних костюмах проводили для гостей «Парку» свої захоплюючі бої. Кілька хвилин справжньої чоловічої боротьби на мечех – і небо немов здригнулося, впавши на землю зливою з градом. Усі відвідувачі стародавнього Києва сховалися під навісами в очікуванні сонця і цікавого дійства.

Незважаючи на погодні умови, всі учасники лучного турніру відчайдушно продовжували боротьбу. На першому етапі турніру стрільці змагалися у стрільбі на влучність із різних дистанцій. Переможці першого етапу: серед чоловіків – Микола Тарасенко (м. Чернігів, клуб «Сімі»), серед жінок – Наталія Терлецька (м. Київ, «Олімп»).

Другий етап змагань був присвячений екзотичним видам стрільби – з розвороту, на швидкість, двома стрілами, в бійницю (силует противника за вузькою щілиною бійниці), в рів (імітація стрільби по штурмуючих військах) та стрільба по 2D силуетах противника. Переможці екзотичного етапу: Кирило Лисіков

(збірна м. Харкова), Яна Волкова (збірна м. Харкова) і в юніорській категорії – Ілля Волков (збірна м. Харкова).

Після нагородження переможців, під вечір, на гостей «Парку» чекала видовищна нічна програма – феєршоу, шоу вогняних стріл та феєрверк.

Фактично фестивальний сезон «Парку» цього року закінчується саме цією подією. «Але це не означає, що «Парк» закривається, – коментує Володимир Янченко. – Відбудуватимуться програми вихідного дня – це святкові дійства на кожен вихідний день, присвячені тим чи іншим подіям, як то: розважальні програми «Русь Заповідна», «Життя середньовічного міста», «Князівські потіхи та забави», «Вольниця» та інші. А вже наступного сезону буде низка незабутніх заходів – починаючи з травня і до глибокої осені проходитиме V Міжнародний історико-культурний фестиваль «Парк Київська Русь». Безумовно, як і всі, ми зустрічати мемо відвідувачів Євро-2012. Для них дамо щоденну особливу театралізовану програму». Крім того, до кінця листопада в «Парку Київська Русь» триватиме Благодійна акція на честь Кирила та Мефодія, в ході якої надаються безкоштовні запрошення для учнів загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, гімназій та професійно-технічних училищ Києва та Київської області.

Гра в ляльки

«Коняги» Ради Москової Закарпатського обласного театру ляльок «Бавка» (Україна)

Заплющ очі і приготуйся побачити диво! Так звертається до дитини лялькар. І маленький глядач потрапляє в казку, а там довірливо сприймає лялькових персонажів як справжніх. Вірить їм, бере в друзі й назавжди закохується в ляльковий театр. А коли підросте – перенесе свою любов на театр дорослий. Отака важлива місія у цієї, здавалося б, несерйозної сценічної гри в ляльки

Просто над звивистим мальовничим Ужем у центрі Ужгорода стоїть старовинний, ошатний будинок. Одного погляду на нього достатньо, щоб зрозуміти – тут може бути тільки театр. Так і є. Ще в 20-х роках ХХ століття тут розпочав свою діяльність перший у краї «Руський театр «Просвіти», а корифей українського театру Микола Садовський два роки очолював тут трупу. Пізніше цей дім став рідним для колективу Закарпатського обласного музично-драматичного театру. Наче в спадок «дорослий» театр передав цей дім «дитячому». Тепер усі ужгородські діти знають, що чудовий двоповерховий будиночок біля пішохідного мосту на Театральній площі – Дім казки – Закарпатський театр ляльок «Бавка».

Історія Театру ляльок в Ужгороді розпочалася у 1981 році. Були складні роки становлення – формування трупи, створення матеріально-технічної бази, робота над репертуаром. Першою прем'єрою Театру стала вистава «Хоробре жабеня» П. Висоцького в постановці режисера Л. Кребс. Так почалося напрацювання репертуару. У власне приміщення в 1988 році Театр ляльок прийшов зі значними творчими здобутками: виставами за творами Г.-Х. Андерсена, С. Маршака, Р. Кіплінга, Г. Усача, Ю. Чеповецького, В. Густі та інших.

У 1991 році керівництво Театром бере на себе новий директор, досвідчений керівник, вмілий організатор справи Олександр Туряниця. Саме йому належить ідея створення на базі Театру ляльок Міжнародного фестивалю «Інтерлялька». З перших років існування цього престижного театрального форуму Ужгород завоював славу своєрідної столиці лялькового театрального мистецтва, міста, куди прагнуть потрапити лялькарі з різних куточків

«Маленька-велика подорож» Шуменського драматично-лялькового театру ім. Василя Друмева (Болгарія)

світу. Статус «Інтерляльки» високий, ще в 1997 році цей міжнародний фестиваль було внесено до Календаря УНІМА. І хоча зараз вже Олександр Туряниця передав керівництво Театром молодому директору Василю Чайковичу, він продовжує залишатися директором Фестивалю.

Цього року вже втринадцяте над святково прикрашеною Театральною площею, залитою осіннім теплим сонцем жовтневого бабиного літа, пролунали урочисті позивні Фестивалю «Інтерлялька» і великі ляльки-символи Фестивалю – Іванко та Марічка – представили на сцені Театру колективи учасників. Десять країн взяли участь у цьогорічному фестивалі, за 6 днів маленькі глядачі подивились 15 вистав театрів з українських міст – Тернополя, Одеси, Харкова, Горлівки, Луцька, а ще – з Білорусі, Німеччини, Польщі, Росії, Сербії, Словаччини, Угорщини, Румунії та Болгарії.

Палітра афіші «Інтерляльки» – традиційно різнобарвна. Було запропоновано несхожі творчі пошуки, вражала індивідуальність акторських і режисерських манер, розбіг звертань до тем, що ставали предметом мистецтва, представлення шкіл, напрямків, використань систем ляльок. Хоча на прикладі більшості вистав прослідковувалася спільна тенденція загального активного використання живого плану. В найкращих випадках актор органічно співіснує з лялькою, і тоді відбувається взаємозбагачення, від чого вистава лише виграє, в найгірших випадках – актор намагається «переграти» ляльку, використовує її як сценічний інструмент, забуваючи при цьому, скільки в ній заховано не проявлених можливостей і що бездушним предметом вона видається лише на перший погляд.

У такому випадку лялька мимоволі стає маленьким месником. Не «допомагаючи» акторові, вона може, що називається, звести нанівець усі зусилля зі створення переконливої вистави. Гострота питання органіки синтетичного театру не втрачає своєї актуальності. Про це точилися професійні розмови в кулуарах фестивалю. Актори, режисери, художники у своєму спілкуванні намагалися простежити певні тенденції розвитку лялькового мистецтва, відчуті невичерпну актуальність пошуків варіантів просторової умовності лялькового театру, визначитися із метафоричністю образності ляльки.

Чистоту лялькового мистецтва можна було спостерігати у виставі «Малюта-кармалюта» Г. Усача Тернопільського театру актора і ляльки. Чорний кабінет дав змогу побачити кропітку роботу з лялькою, увагу до найменших деталей і стовідсоткове використання можливостей лялькового персонажа. Польські актори з Театру «Маска» (Жешув) зіграли майже драматичну виставу про дерев'яного хлопчика Піноккіо, використовуючи ляльку суто функціонально. Німецький театр «Еспресо» у виставі «Цирк Пуппекеса» показав циркове дійство,

Музична казка-карнавал «Сюрприз» Одеського обласного театру ляльок (Україна)

де казкові персонажі літали на трапеціях, їздили на одноколісних велосипедах і віртуозно виконували номери на мініатюрній арені.

Молоді актори харківського театру «Птах» продемонстрували виняткову техніку ляльководіння. Маленькі ляльки-рукавички проживали проникливі історії кохання, і це залишило щемливе відчуття. Усім керували янголи, які завжди поруч із людиною. Інтерпретацію казки Андерсена «Квіти маленької Іди» в угорському театрі ляльок «Арлекін» зробили у вигляді тіньового театру. На екрані веселились і танцювали справжні кольорові квіти! Чого тільки не буває в щасливому сні!

Ще дві казки великого казкаря втілилися у виставу. Словацький театр ляльок із Кошице вигадливо поставив «Свинопаса» і «Голого короля», знайшовши розумний баланс співіснування актора і ляльки. У мюзиклі «Сюрприз» Одеського театру ляльок глядачі потрапили на веселий африканський острів, де живуть і дружать зовсім не злі, великі й м'які іграшки – Тигренятко, Крокодилчик, Мавпочка і Равлик.

На «Інтерляльці» були представлені також і вистави, розраховані на більш дорослого глядача, – «Коняги» Р. Москової господар фестивалю, Закарпатського театру ляльок «Бавка», «Казка про мертву царівну і сімох богатирів» О. Пушкіна білоруського театру «Провінція» з Гродно, «Каштанка» А. Чехова Воронежського театру «Шут». Білоруси прочитали Пушкіна з несподіваною іронією, поставили сміливі акценти, осучаснили давню казку. А в «Конягах» київський режисер Михайло Яремчук створив дивовижний поетичний світ, у якому працюють найменші деталі, образ розумного лошати сягає висот узагальнення. Світ, де опиняється Каштанка, яка загубилася, режисер Валентин Козловський вирішує, наче зіставляючи розміри Гулівера та мешканців Бродінгнегу. Тут діють актори, які вправляються з маленькими ляльками. В їхніх руках оживають всі тваринки – Каштанка, кіт, свиня, гусак. Художницею Оленою Луценко точно передана атмосфера часу і місця дії. Вкотре довелось переконатися, наскільки важливу роль відіграє у ляльковій виставі сценографія.

XIII Фестиваль «Інтерлялька», як і всі попередні, не ставив собі за мету переконувати, що на лялькове мистецтво не варто дивитися поблажливо чи сприймати його як несерйозне. Лялькарі нікому не прагнуть доводити, вони просто творять це радісне свято – лялькову виставу – і користуються можливістю сказати з її допомогою надзвичайно важливі, світоглядні речі. Дорослі люди граються з ляльками, бо вірять у дива. Заплющте очі, і ви потрапите в казку!

Алла ПІДЛУЖНА
Фото Андрія ЕДЕЛЬМАНА

Хортиця єднає Україну

Чи були ви учора на острові Хортиця? Якщо ні, повірте, багато втратили. Бо II Всеукраїнський козацький фестиваль «Покрова на Хортиці» – всім святам свято!

В історико-культурному комплексі «Запорозька Січ» яблуку ніде було впасти, лише встигай спостерігати і захоплюватись! Ось у ворота передмістя заходять дві молодички в українському вбранні – одна котить візок із немовлятком. А ондечки черга до «Запорізького самовара» – чаєм з бубликами пригощають! Безплатно! «Мабуть, гулятиму на Хортиці до вечора! Воно того варте!» – каже комусь по мобільці огрядний чоловік. А біля куреня бабуся чаклує над яскравим полотном – дерев'яний ткацький верстат, на якому працює майстриня, привезли аж із села Гусарка Куйбишевського району! Всім бажаючим дозволяють вцілити в мішень із лука або кинути в колоду ніж! Неподалік – козак у черкесці з газирями і в кошлатій папасі тримає пакет із написом «Кубань»!..

Уся область, вся Україна укупі з російськими та білоруськими гостями завітали на хортицьке свято!

Дійство почалося вранці зі святкового молебня на честь Покрови Пресвятої Богородиці. Його відслужив у січовій церкві архієпископ Запорізький і Мелітопольський Лука. Молебень тривав кілька годин. Присутні були керівні особи Запорізької облдержадміністрації та облради.

А навколо церкви вже вирувало яскраве свято! Воно трохи нагадувало карнавал – люду в національних костюмах (не лише персонажів, а й звичайних городян) не перелічити! Ще раз переконаємося: українське вбрання робить усіх жінок красунями, а чоловіків – справжніми козаками! А на «Національному подвір'ї», що розташоване поруч із комплексом на галявині, свої намети поставили грузини, кримські татари, євреї, чехи, поляки, німці й інші національні товариства Запоріжжя. Всі – у дружнє коло!

Фестиваль відкрився на великій сцені, яку встановили на центральному майдані комплексу «Запорозька Січ». Голова облдержадміністрації Борис Петров привітав усіх присутніх з потрійним святом – Днем визволення

Запоріжжя від фашистських загарбників, Днем запорозького й усього українського козацтва та улюбленого Покровою.

– Нехай Хортиця єднає всю Україну! – побажав він. І цієї миті в небо злетіли кольорові повітряні кульки з написом «Хортиця єднає Україну»!

Привітання від жителів області, від двадцяти її районів, від усіх сільських і міських рад передав учасникам свята перший заступник голови облради Олександр Клепаков. На його думку, фестиваль «Покрова на Хортиці» засвідчує, що культурний розвиток Запорізького краю відбувається не менш інтенсивно, ніж промисловий.

А міський голова Запоріжжя Олександр Сін зауважив: «Ось і сонце визирнуло – значить Цариця Небесна, під покровом якої знаходиться Запоріжжя, нас благословила».

Борис Петров, який є головою координаційної ради з питань козацтва, та його заступник по координаційній раді Олександр Клепаков вручили хрести «Запорізька слава» п'ятнадцяти козакам.

Міністр культури України Михайло Кулиняк у вітанні, надісланому на

адресу фестивалю, назвав «Покрову на Хортиці» святом для душі та серця. Але не тільки! В його рамках пройшов XV Міжнародний фестиваль козацьких бойових мистецтв «Спас». 14 жовтня опівдні на галявині перед пам'ятником міцному козарлюзі Тарасу Бульбі зустрілися не менш міцні фіналісти турніру «Лави на лаву». Сутичка була запеклою! Тричі сходилися бійці. А насамкінець... дружньо обнялися.

Перемога дісталася дніпропетровцям, та, вручаючи головний приз, Борис Петров запевнив, що наступного року запоріжці вже не задовольняться другим місцем. Зі свого боку, козаки вручили голові облдержадміністрації Борису Петрову, міському голові Олександру Сіну й секретареві міської ради Володимиру Кальцеву дипломи за внесок в організацію та проведення фестивалю «Спас на Хортиці».

До самого вечора лунали над Дніпром пісні, веселився люд. Прем'єру пісні «Хортиця» зі свого нового диска подарував учасником свята запорізький співак і композитор, заслужений працівник культури України Анатолій Сердюк.

У Совутиній балці відбулося театралізоване дійство «Всі ми, браття, козацького роду», яке перегорнуло перед глядачами сторінки історії запорозького козацтва.

**Віталіна МОСКОВЦЕВА,
Фото Юрія ЗЕЛІНСЬКОГО**

Що не «Крок», то облизень

Відшумів міжнародний фестиваль анімаційних фільмів «Крок-2011». Стартувавши 24 вересня в Києві, він здійснив подорож на борту теплохода «Принцеса Дніпра», побував у Запоріжжі й Севастополі, а 3 жовтня завершився в Одесі. На цих престижних оглядинах світової анімації серед 137 картин, відібраних для конкурсного показу, Україна була представлена більш ніж скромно – кількома короткометражками, які разом можна було подивитися за 17 хвилин 25 секунд. Мабуть, сподівалися справити враження не кількістю, а якістю. Та ба! З купи відзнак різної вартості ми не отримали і найдрібнішої, тож укотре дістали від «Кроку» облизня.

Наша держава приймала в себе вже XVIII фестиваль світової анімації. Зростання його авторитету засвідчив той факт, що заявки на участь у творчому змаганні подали 50 країн, які представили близько 800 стрічок, з котрих селекційна комісія відібрала 165 вартих уваги. А змагатися за нагороди фестивалю його учасникам цього разу довелося з такими іменитими майстрами, як Гіл Алкабец (Німеччина), Білл Плімптон і Джон Ділворт (США), Прійт Пярн (Естонія), Теодор Ушев (Канада), Ізабелла Плучинська і брати Квей (Польща) та іншими зірками анімаційного кіно.

На церемонії відкриття відбувся допрокатний показ у СНД повнометражного французького анімаційного фільму «Життя кота» (режисери Жан-Луї Фелісіолі та Ален Ганйоль). А ще «Крок» відзначив 70-річчя ювілея трьох російських режисерів: почесного президента фестивалю Юрія Норштейна, президента «Кроку» від Росії Едуарда Назарова і володаря п'яти премій «Ніка» Гаррі Бардіна. З нагоди 90-річчя від дня народження Романа Качанова, творця мультфільмів про Чебурашку, відбувся ювілейний показ його робіт. Такої ж честі удостоїлася й одна із засновників української анімації Ірина Гурвич, від дня народження якої минуло 100 років.

У севастопольському кінотеатрі «Москва» відбулася врочиста церемонія закриття фестивалю «Крок-2011». Гран-прі фестивалю і грошову винагороду (\$10 000) журі, очолюване Анрі Айдсиком (Франція), присудило фільму подружньої пари режисерів з Естонії Ольги і Прійта Пярн «Пірнальники під дощем». Спецприз журі «За перший професійний фільм» завоювала стрічка французького режисера Лео Вер'є «По краплях». Приз «За образотворче рішення» присуджений картині

Фото із сайту фестивалю

«Переправа» канадського режисера Еліз Сімар. Дві нагороди зі списку головних призів дісталися російським картинам. Фантазмагорія Івана Максимова «Приливи туди-сюди» отримала приз «За непотоплюваність почуття гумору», а іронічний твір Інги Коржневої «Опісля» відзначений призом імені Олександра Татарського «Пластилінова ворона» – «За вищій пілотаж». Загалом у різних номінаціях відзнак удостоєні дев'ятнадцять стрічок. Глядачі свої симпатії віддали гострій психологічній драмі норвезького режисера Аніти Кіллі «Зла людина», яку журі удостоїло ще і призу «За високу емоційну напругу».

Української мультиплікації, по суті, не було й видно на фестивалі. У конкурсі брали участь переважно роботи молодих наших аніматорів студії «Новаторфільм», очолюваної Степаном Ковалем. Чотири мультфільми: «Легедзине» Наталі Скрябіної, «Львів» Сергія Руденка, «Опук (Старовинна кримська легенда)» Оксани Щепи, «Шешори» Катерини Чепик – це частина проекту «Моя країна – Україна», над яким працює студія за підтримки державної служби кінематографії. Крім цього, Україну також представляла картина «ПРО. Париж!» Олександра Шмигуна, над якою він працював упродовж чотирьох років, не отримуючи ні від кого фінансової підтримки.

Цього року, як і минулого та позаминулого, українські учасники «Кроку» залишилися без нагород журі. Приємну згадку залишив випущений ще 2002 року мультфільм Степана Ковалю «Йшов трамвай № 9», що був удостоєний гран-прі МКФ

«Крок». Після цього лише стрічка «П'єса для трьох акторів», яка побачила світ у 2005 році на цьому фестивалі, отримала приз у номінації «Фільм-дебют». Ото й усе, що маємо в українській анімації, яка після триумфального злету в другій половині минулого століття, втратила завойовані позиції.

Причини такого занепаду одні вбачають у відсутності належного державного фінансування, інші звинувачують телекомпанії, котрі воліють використовувати готові продукти, не витрачаючись на їх виробництво, треті кивають на позбавлених почуття національної гордості багатих дядечків, які досі поняття не мають, що то бути меценатом і спонсором культури... Можна назвати чимало причин і пояснень, чому наша анімація сьогодні тримається здебільшого на ентузіазмі окремих одержимих відчайдушів. Особливо прикро, що талановита творча молодь не йде на зміну майстрам, а змушена працювати на зарубіжні студії, шукати собі застосування в компаніях, котрі продукують комп'ютерні ігри, займаються рекламою, а то й заробляти на хліб у сферах, які не мають нічого спільного із творчістю.

Добре обізнана з такою сумною ситуацією і генеральний директор МКФ «Крок» Ірина Каплична. Але вона не втрачає оптимізму, заявляючи, що згодом в Україні анімація все-таки відродиться в повному обсязі, і талановита молодь зможе реалізувати свої потенційні можливості – спокійно знімати кіно, одержувати за роботу адекватні гроші, а не бігати з однієї студії до іншої в пошуках випадкового заробітку. Передумови для поліпшення ситуації в анімації вже проглядаються, і це дає надію для втішних прогнозів на майбутнє. Її слова дещо конкретизував перший заступник голови Національної спілки кінематографістів України Олег Фіалко. За його словами, вже наступного року кількість вітчизняних учасників «Кроку-2012» має збільшитися. Адже держава виділила кошти на створення п'яти анімаційних картин, були проведені відповідні пітчінги, фінансуватимуться як роботи іменитих режисерів, так і дебютантів.

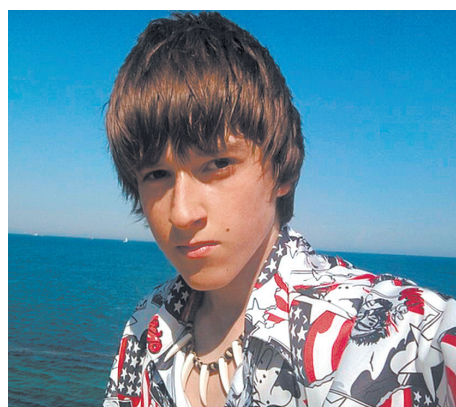
Фото із сайту фестивалю

Діти зачекалились казки

Після двадцятирічної перерви на Одеській кіностудії знову розпочалися зйомки художнього фільму для дітей

Фільм «Історії старого чарівника» знімає за власним сценарієм режисер-постановник Лілія Солдатенко. Її помічники та однодумці: оператор Руслан Вітухін і художник Віталій Григоров, композитор Андрій Шишкун і поет Андрій Лето. Отже, стрічка буде музичною, з піснями й танцями, в постановці Ірини Шаманської.

Про її сюжет говорити наперед негоже. Скажу лише, що на глядачів

чекають безліч цікавих історій, свідком яких упродовж багатьох віків став добрий чарівник доктор Гольф.

У своїй підземній лабораторії він прагне винайти чудодійні еліксири, аби світ став добрішим і кращим. А ще він пречудовий оповідач. Гортаючи сторінки своїх книжок із записами, він ніби воскрешає чарівні історії, в яких тісно переплелось фантастичне й ілюзорне з реальним. Спілкування юних героїв стрічки з мудрим філософом змушує їх пізнати самих себе, вчить цінувати не свої ілюзії, а дійсне життя.

Образ мудрого чарівника-оповідача виконує народний артист України Володимир Горянський.

Роль доктора Гольфа припала Володимиру Горянському до душі, як і режисерська настанова: щоб перемогти

зло, потрібно перемогти його спочатку в собі. Він зауважує, що грати в колі дітей, зайнятих на зйомках, неможливо, а треба жити в образі свого героя.

Справжнім відкриттям для шанувальників кіно стане талановитий юний актор Олександр Львахін – виконавець головної дитячої ролі правителя Унура. Сашкові лише 14 років, а він уже відомий як віртуозний музикант і співак, актор Одеського театру музкомедії.

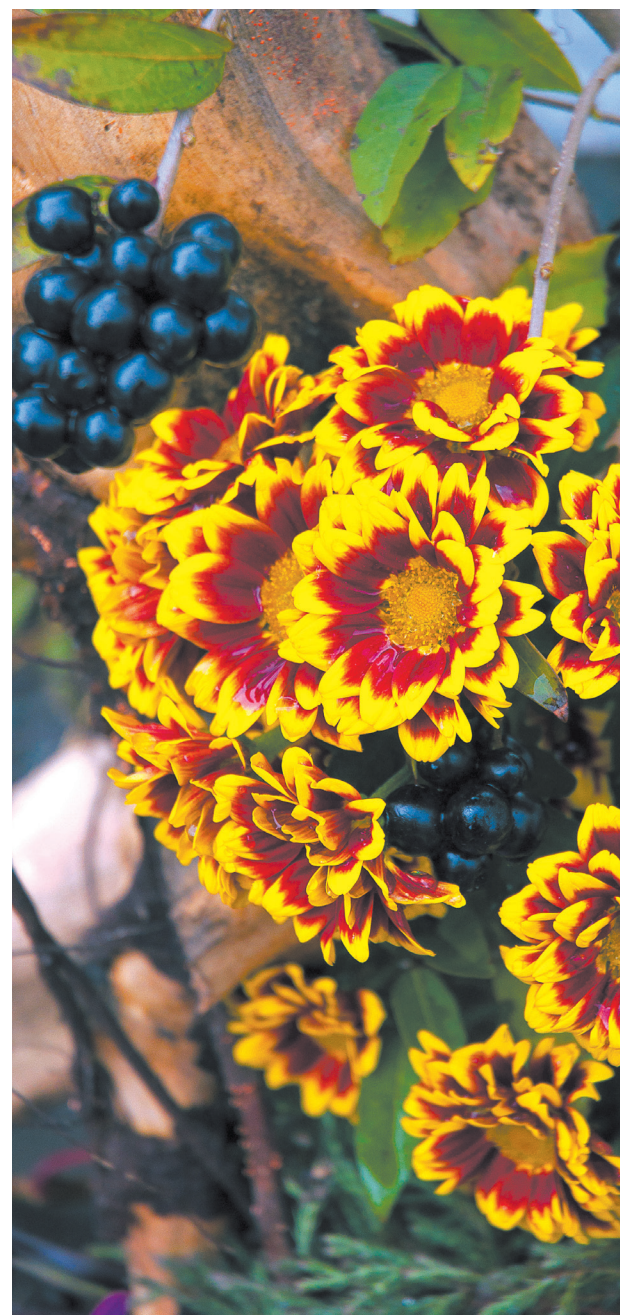
Сторінку підготував
Станіслав ЗМІВСЬКИЙ
На фото: юний актор
Олександр Львахін

Осінній бал хризантем

*Хризантема править бал квітковий!
Тож радіймо осені, панове,
Тож дивуймося барвистим шатам!
На Співочім полі справжнє свято –
Зазвучав у всьому розмаїтті
Пелюстковий символ довголіття.*

Людмила ГНАТЮК

Запрошуємо читачів «КіЖ» на квіткове диво, яке милуватиме око і душу на Співочому полі Печерського ландшафтного заповідника міста Києва до кінця сьогорічного жовтня. Не проминіть нагоду і знайдіть час безпосередньо побачити й відчути цю осінню красу, так як відчув її наш фотокореспондент Юрій ШКОДА.

«Поезіє, сонце моє оранжеве!»

ЗІ ЗБІРКИ «СОНЯШНИК»

БАЛАДА

ПРО СОНЯШНИК

В соняшника були руки і ноги,
Було тіло шорстке і зелене.
Він бігав наввипередки з вітром,
Він вилазив на грушу і рвав у пазуху гнилиці.
І купався коло млина, і лежав у піску,
І стріляв горобців з рогатки.
Він стрибав на одній нозі,
Щоб вилити з вуха воду,
І раптом побачив сонце,
Красиве засмагле сонце,
В золотих переливах кучерів,
У червоній сорочці навипуск,
Що їхало на велосипеді,
Обминаючи хмари у небі...

І застиг він на роки і на століття
В золотому німому захопленні:
– Дайте покататися, дядьку!
А ні, то візьміть хоч на раму.
Дядьку, хіба вам шкода?!

Поезіє, сонце моє оранжеве!
Щомиті якийсь хлопчисько
Відкриває тебе для себе,
Щоб стати навіки соняшником.

БАЛАДА

ПРО САР'ЯНІВ ТА ВАН-ГОГІВ

Хата у серці світитися мусить,
Погідною бути при всякій погоді.
Стоять Парфенони солом'яно-русі,
Синькою вміті, джерельноводі.

Мами мої чисті в мелодіях кропу,
В мелодіях гички зеленоросої,
Призьба тече у вогненну шопу
З-під вашого пензля з сипучого проса.

В проваллях чекає розсипчаста глина
Рук ваших чорних, звітрілих, гречаних.
І мліє палітра на згорблених спинах,
Розведена потом в мішках десятчаних.

Поорані віком смагляві лиця:
Горпини і Теклі, Тетяни і Ганни –
Сар'яни в хустках, Ван-Гоги в спідницях,
Кричевські з порепаними ногами.

Сніпки золотисті загачують греблю,
Бо хата блакитна текла б в небеса...
Мамо! Я ваші думи тереблю,
І крапка в баладі моїй – сльоза...

СОНЯЧНИЙ ЕТЮД

Де котиться між голубих лугів
Хмарина ніжна з білими плечима,
Я продаю сонця – оранжеві, тугі,
З тривожними музичними очима.

Ось сонце віри – чисте і просте,
Ось сонце міри – з віжками на храпах,
Ось сонце смутку, звідки проросте
Жорстока мудрість в золотих накрапах.

І переливно блискотять сонця
Протуберанцями сторч головою.
Беріть сонця – кладіть мені серця,
Як мідяки з осугою-турбою.

Я ваші душі кпином обмину,
Я не поставлю їх на п'яні карти,
А що сонця за дорогу ціну,
То сонце завжди серця варте.

ЕТЮД ПРО ХЛІБ

Яйце розіб'є, білком помаже
На дерев'яну лопату – та в піч
І тріскотітиме іскрами сажі –
Мініатюрна зоряна ніч.

Його поетичний доробок вирізняється вражаючою метафоричністю, своєрідним словесним викладом і незбагненою силою енергетикою.

Він – Герой України, лауреат Шевченківської премії, видатний український поет, перекладач, кіносценарист, драматург, громадський діяч Іван Федорович Драч.

Іван Драч. Саме ім'я говорить за себе і буяє пращурівською глибиною коріння тих Теліжинців, що на Тетіївщині Київської області, які 17 жовтня 1936 року явили Україні дитя, голос якого згодом зазвучав на весь світ.

Сьогодні ми маємо нагоду привітати Івана Федоровича зі славним 75-річчям і проїнятися силою і щирістю його поетичного слова

На хмелі замішаний, видме груди
Зарум'янілий, круглий на вид.
Скоринка засмалена жаром буде
Аж розіграється апетит.

В підсохлому тісті кленова лопата
Вийме з черені, де пікся в теплі, –
І зачарується білена хата
З сонця пахучого на столі.

ЗІ ЗБІРКИ «ПРОТУБЕРАНЦІ СЕРЦЯ»

ПРОТУБЕРАНЦІ СЕРЦЯ

Ми чуєм трав зелений крик,
Дощів задумані рефрени,
Це травень, вічний єретик,
Так з-під землі бомбить зелено
На рівні вічних партитур!
Ми чорні гори перегорнем,
Ми вдарим серцем в мур зажур,
Ми розквітаємося з горем
На рівні вічних партитур!
Летить прокльон в зимовий сон, –
Ми розкутурхаєм в двобої
Людський граніт, людський гудрон
Багряним громом сили тої,
Що нас розчахує з добра, –
Так б'ють з сердець протуберанці –
Повстанці сонця... Біль вмира
У грандіознім сонцетанці,
В космічній клекоці тортур!..
Так розкошуємо з добра
На рівні вічних партитур!

СТОКОЛОС

Пам'яті Максима Рильського

Згоряє слово, як сльоза,
Холодне солов'їне соло.
Та до сльози сльозу знизав
Стоколос нації, стоколос.
Крізь соняшний, крізь карий світ,
Крізь грім – солодкий і солоний –
Процокоотить за Вами вслід
Табун вишнево-чорних коней
Поезій Ваших... Гей, дива,
Чи спинимось, коли в тумані
Чиясь вогниста голова
Погасне на коні буланім?
Гей, ні... До гриви припаду
В пориві мертвому, до гриви:

Іржи, мій коню! Над біду
Твоє іржання чорнобриве...

ДЕРЕВА

МЕНЕ ЧЕКАЮТЬ

Дерева мене чекають,
І падає листя на стежку,
І падають зорі в долоні,
І падає сон у траву.

А там, де мене чекають,
Рипає хвіртка тоскно,
І небо вовняним шарфом
Кутає шию од вітру.

Там, де мене чекають,
Тримають пучки коло вуст,
Дотеп тримають померлим
І сльози тримають сухими.

Отам, де мене чекають,
Мій вчаділий розум бродить,
Штани до колін підгорнувши,
Під теплим дощем, під деревами.

Там, де мене чекають,
Тяжкі простеляють рядна,
Тяжкі простягають руки
І шкарубкі заповіті...

КАЛИНОВА БАЛАДА

Я часто не знаю. Не знаю, де хвилі
Стають золоті, де багряно-тривожні,
Не знаю, де міра вготована силі
Й на що мої клекоці дикі спроможні.

Не знаю. Не відаю. І колінкую
Перед відомим /відомим для кого?/.
Своєму коневі кую свою зброю
І в губи цілую зорю на дорогу.

Крапчасті напасті, роковані роки,
Чоласті незвідані вади «не знаю».
Не знаю, де блиснуть вогнем мої кроки
І що принесе мені пам'ять з Дунаю.

Та знаю: мене колисала калина
В краю калиновім тонкими руками,
І кров калинова, як пісня єдина,
Горить в моїм серці гіркими зірками.

КРИЛА

(Новорічна балада)

Через ліс-переліс,
через море навкіс
Новий рік для людей подарунки ніс:
Кому – шапку смушеву,
кому – люльку дешеvu,
Кому – модерні каштети,
кому – фотонні ракети,
Кому – солі до бараболі,
кому – три снопи вітру в полі.
Кому – пушок на рило,
а дядькові Кирилові – крила.
Був день як день і раптом – не порядок,
Куфайку з-під лопаток як ножем прошило.
Пробивши вату, заряхтіли радо,
На сонці закипіли сині крила.
Голодні небом, випростались туго,
Ковтали з неба синє мерехтіння,
А в дядька в серці – туга,
А в дядька в серці – тіні.
/Кому – долю багряню,
кому – сонце з туману,
Кому – перса дівочі,
кому – смерть серед ночі,
Щоб тебе доля побила,
А Кирилові, прости господи, –
крила!.

Жінка голосила: «Люди як люди,
Їм доля маслом губи змастила.
Кому – валянки,
кому – мед од простуди,
Кому – жом у господу,
а цьому гаспиду,
прости господи, –
крила?!»

Так Кирило до тямі брів,
І, щоб мати якусь свободу,
Сокиру брусом задобрив,
І крила обтяв об колоду.
Та коли захлинались сичі,
Насміхались зорі з Кирила,
І, пробивши сорочку вночі,
Знов кипіли пружинисті крила.
Так Кирило з сокирою жив,
На крилах навіть розжився –
Крилами хату вшив,
Крилами обгородився.
А ті крила розкрасили поети,
Щоб їх муза була небезкрила,
На ті крила молились естети,
І снилося небо порубаним крилам.
/Кому – нові ворота,
кому – ширшого рота,
Кому – сонце в кишеню,
кому – дулю дешеvu,
Щоб тебе доля побила,
А Кирилові – не пощастить же
отак чоловікові! – крила!.

ЗІ ЗБІРКИ «СОНЯЧНИЙ ФЕНІКС»

МАДОННА-СТЮАРДЕСА

– Тікай, – шепнули льотчики, – тікай! –
І стюардеса, збуджена украй,
Пробігла в хвіст крізь гвалт і маяту,
Чиясь дитя скопивши на льоту.

Пропали всі. З розбитого ж хвоста
Мадонна вийшла, строга і проста,
Скривавлена ішла крізь сто смертей,
Дитя з небес тулила до грудей.

Ще дівчина. Іще сама дитина.
Кирпатого вона тримала сина
І чула, як під синім піджаком
Нуртують юні груди молоком.

Ридала. Схлипувала. Їй здала
З хрестом машину подала земля
В різдвяне планетарне торжество.
Та в дівчини було своє різдво.

ГРИБНА ФАНТАЗІЯ

Грибами так віє з лісу.
Такі вересневі світанки.
Підемо, мій сину, до лісу
Збирати консервні бляшанки.
Підем на сунічні галявини
Збирати потрошену тару –
І достобіса у лісі
Знайдеться такого товару.
Підемо росу збивати,
Обтрушувати обніжки
Там, де від сирожки
Лишилися ріжки та ніжки
І тільки пляшки розпиті,
Розбиті на сині друзки,
Ховаються під мухоморні
Модерні такі картузики.

Підемо, мій сину, до лісу
Збирати іржаве сміття
Між дротяного покрученого,
Поміж металевого віття.
Куди його діти, сину?
Берись-но ти за лопату.
«І ти берись за лопату.
Давай помагай мені, тату».
Скидай увесь цей непотріб,
Шпурляй його на дно ями.
Вибачся перед джмелями,
Що тут сновігають роями.
На тебе так хитро позирує
Граната якась незряча.
Скидай усе муштурачча,
Розпрокляте залізачча.
Скидай туди танки й гранати,
Ракети скидай і бомби
У пащу імпровізованої,
У прірву цієї катакомби.
Немає заняття святішого –
У це я вірю достоту.
Покличем сюди усе людство
На цю благодородну роботу
І атомний гриб закопаєм
В найглибшу нору-конуру,
А потім, мій сину, покличемо
Усю світову дітвору,
Будем з веселими зайцями
Збирати гарячі суніці,
І печериці нам винесуть
З печер своїх хитрі лисиці,
І полуниці в дзьобах нам
Носитимуть сиві птиці...
Аби оце тільки сталося,
Збулося оце аби!
Грибами так віє з лісу.
Людство, пішли по гриби!

НА ПЕДАГОГІЧНІ ТЕМИ

Чому ми нікчемні такі Песталоцці?
Чому я ридаю – сльоза кипить в оці,
Чому до паска я тягнув рятівного,
Хоч знаю – о, як це потворно і вбого!
Чого це на друзки тріщать тарілки?
Та й в бога хтось наче покрав з-під руки
Й шпурляє на землю літаючі блюдця –
Чи там революція, чи там еволюція
Іде в педагогіці шалом реформи,
І космос розгойдують шквали і шторми?!
Ми ситі знаннями. Друковані дуже.
Чого ж ти горлаєш, коханий мій друже,
На це синьооке твоє, синьонебе,
Що мудрості хоче, не гвалту від тебе?
В церковнім приході закінчивши школу,
Твій батько їв хліб прекрутого помолу,
Та голосом тихим, бувало, лиш гляне:
«Дивись-но мені, ой Іване, Іване!»
На тому вже світі він хліб собі косить.

Чого ж тобі зирку було уже досить,
А вчителька вергає ось, мінометна,
Аж детонується збуджена Етна.
Чому ж оце мати твоя неписьменна,
У педакадеміях, звісно, не вчена,
Не гнута на наше премудре лекало,
Ганчіркою, правда, страшною лякала,
А мокра, то це вже найтяжча покара –
Не біла по крилах малого Ікара,
Бо знала, що крила брунькуються в кожнім,
Жила у законі оцім непреложнім!
Тож освятімося коло дитини,
Інакше не варті ми навіть пилини,
І наша ученість, добром не підкута, –
То лжа єсть прелюта, то лжа єсть прелюта!

ТЯЖІННЯ ЗЕМЛІ

Зустрів сьогодні кіз. Побачився із дятлами.
І табуна беріз кивнув своїми патлами.
Знов падав і вставав. Як у дитинстві – знову!
Знов на лижні шукав якусь забуту мову,
Де ліс мені шептав усі свої догани
Та нелинь-дуб гримів у всі свої органи.
І сойки пурхали у пазухи соснові,
Прості, як світ оцей, такі ж і загадкові.
Та вдалині чиясь вівчарка валувала,
Бо слід у лісі щез – лисиця мишкувала
І плутала сліди. Як важко знов звикати,
Бо тиша ставить скрізь священні гармати,
У вуха лоскітно б'ють дзвонкові снаряди –
То серце тяжко б'є, немає серцю ради!
Що душу вкутає? Чому вона боляща?
Чому вона себе шукає в білих хащах,
У хвищах снігових, у протоптах лосиних,
Де літом кислий дух стояв від гнізд осиних?
Метелики хвостів між стовбурами щезли,
А день стоїть, як дзвін, громокий, величезний,
Дарований мені: ще день, ще мить, ще подих,
Ці сосни срібляні у золотих розводах,
Ці граби в светрах зеленню паризькою
Ядуче в очі б'ють, немов шмагають різкою,
Ці вудлища ліщин, тонесенькі, дитинні,
Ці проблiski льодин, немов сережки сині...
Чому болить душа? Чому вона боляща?
Чому вона тяжка? Чому все важча й важча?
Це притяга земля. Це кличе все до себе.
Хай наді мною сонце синьонебе,
Та кличе корінець, і грудка, і лозина,
І вітром кресана непрохана сльозина,
Це притяга земля щороку дужче й дужче,
Хай маю серце з сонця невмируще,
Та все земне – землі. Бо ж матір має право!
Міркую собі так, тривожно, нелукаво,
І п'ю цей день до дна – цей день, цю мить, це
диво,
Що творить письменна жорстоко, та правдиво...

**ЗІ ЗБІРКИ
«АМЕРИКАНСЬКИЙ ЗОШИТ»
МОЛИТВА,
ВИШЕПТАНА В НОСТАЛЬГІЇ**

Господи Дніпре
Де в твого роду
Стільки народу
І все то було
І все то з кров'ю
І все то в здоров'ю
І все то зростило
Вічне крило

Господи Краю
Вітчизно мій Раю
Як спопеліти
В твоєму огні
Щоб ти вогневіла
Од сонця аж біла
Щоб ти сонцевіла
Мені при мені

Господи Слово
Вічна Осново
Сонцеголово
Слово горить
Ніжносте Слово
Лютосте Слово
Вічносте Слово
Я твоя мить

Господи Мамо
Випростуюсь прямо
І входжу до Храму
До серця твого
Все до краплини
Все до сльозини
Все до зорини
Вогонь твій вогонь.

СТОГНЕ ПШЕНИЦЯ

В листопаді стоїть переспіла пшениця,
Як в тяжі молодиця, якій не розродиться, –
Стогне пшениця, вмира на очах.

Голови наші, – один із Волині, другий з
Поділля, –
Стогнуть в машині, наче з похмілля,
Бо стогне пшениця – вийшла на шлях.

Стогне пшениця вусатими віями.
Грімкоче колосся гримучими зміями,
Тіпане люто в осінніх вітрах.

Хапає пшениця машини за поли.
Хлібом пшениця не буде ніколи –
Драма лиха в арізонських полях.

Щоб бути в ціні, їй приречено вмерти.
Плуг її вгорне у чорні конверти.
Не буде муки. Буде гній. Буде прах.

Душе моя, ти пшенична чи житня?!
Чом драма миттєва оця несусвітня
Смагою тяжкою кипить на губах?

Хіба, щоб пшениця була мов карати,
Треба й собі щось в душі заорати
Й стогнати отак на осінніх вітрах?!

НАЗАД ДО ПРИРОДИ

Назад до природи! – кричать городи.
Огірки без міндобрив отакої породи!
Час нам душі скородить і колобродить –
Назад до природи!

Йдуть заброди у бородах – геть
безбородих –
Без міндобрива борода отакої породи!
Бородате хлоп'я скоро баба спородить –
Назад до природи!

Назад до природи! – ревуть клаксони,
Рвуться фасони, мусони і моди.
Рвуться патрони – дмуться закони:
Назад до природи!

Назад до природи – природа вже просить!
Досить синтетики – сплутані коди.
Досить неправди – правди не досить!
Назад до природи!

Може, в оцім одчайдушному крику,
Якого всім хіміям не побороти,
Чуємо з ляку правду велику:
Назад до природи!

ВІЧНИЙ БЛЮЗ

Червоні троянди у чорному листі.
Фари червоні у чорному місті.
Губи червоні од пристрасті чорні,
Спаляють місто у чорному твісті.

Збілені білі – з безкров'я збілілі!
Червоні Гудзони в пращорному тілі!
Чорні до млости! Чорномажорні!
Вчаділі чорним! Громи почорнілі!

Чорне життя на білому світі –
Чорні попали до білих у сіті!
Та кажем очима, як правдою в корені,
Білки в чорних білі, як фари нескорені!

ЩЕМЛИВА

ДЖАЗОВА МЕЛОДІЯ
Сон не доточить, вітер не розкаже
Про те, що й не було, про те, чого й нема.
Ти, светра золотиста ніжна пряже,
Не розпускай кілець, тримайся обома.

Листи ці, пальцем писані на вітрі,
Ховай собі в душі, хоча і це дарма.
І ці листи душі на вітрі пальцем витри,
І підведись в душі – навіщо ж повзкома.

І сон не підведе, і вечора дивниця
Присяде в головах, й закутає п'ятьма.
І тільки птиця дня, небесноока птиця
Горітиме вночі при тайношах ума.

Крапчасте все, уривчасте, імлисте,
Щось забринить на мить – і тиша знов німа.
Десь джерело горить – це грає серце чисте,
Немає ляку в нім, і бруду теж нема.

Тож не доточить сон і вітер все зачинить,
Каліграфічний шал на хвилі все замкне,
Порине все туди, у вир первопричини,
Де ще стоїть життя – однісіньким-одне...

**ЗАМОРОЖЕНІЙ ВИШНІ,
СПІЙМАНІЙ ГУБАМИ В КОКТЕЙЛІ В ЧАС
ТРАНСАТЛАНТИЧНОГО ПЕРЕЛЬОТУ**

Зірвати вишню під дощем крапчастим.
Стріпнути краплю чисту на чоло –
Це зветься щастям. Так. Це зветься щастям.
Чомусь це слово мить оцю знайшло.

Зірвати вишню. Юний холод плоду
Віддати нишком теплий спразі губ
І так завмерти в пазусі городу –
Старий аж юний, крез аж лічокруп.

Зірвати вишню. Першу. Первісткову.
Стріпнути краплю чисту на чоло.
Це зветься словом. Та не щастям – словом.
Це щастям в пропадайроках було.

Зірвати вишню під дощем крапчастим.
Стріпнути краплю, мов сльозу з повік.
Це зветься щастям. Так. Це зветься щастям.
Тут щастя й слово мають один вік.

Вподобали ласуни українські деруни

Те, що у гастрономічного туризму велике майбутнє, мерія Коростеня усвідомила давно, а чотири роки тому до календаря традиційних міських свят додала ще й Міжнародний фестиваль дерунів. На першому з них коростенці спекли дерунець вагою 118 кг, який було занесено до Книги рекордів України. Фестиваль швидко прижився і набув популярності в Україні та за її межами, став привабливим для справжніх гурманів і всіх, хто воліє насолодитися польською гостинністю

Цьогоріч захід проходив під девізом «Деруни всієї України, єднайтеся!», тож найпочеснішими гостями на ньому були прибульці на прізвище Дерун. В Україні таких родин більш як півтисячі, і багато з них відгукнулися на запрошення коростенців. Вони, як і кожен учасник свята, віддали шану нашому другому хлібу – картоплі та прадавній страві з неї – дерунам, які ще називають драниками. До пам'ятника дерунові, встановленому в міському парку зо три роки тому, дехто навіть квіти покладав. На постаменті викарбовано вірш, що закінчується такими рядками:

*Деруни, дерунята, дерунчики,
Золотаві, духмяні, смачні!..*

У розмаїтій програмі фестивалю головним став конкурс на найсмачніший рецепт дерунів. Їх місцеві кухарі продемонстрували близько ста. Куштували всі види духмяних із пилу-жару драників та виставляли їм оцінки члени спеціального журі та гості свята, що придбали патенти дегустаторів. А яскраво прикрашених яток та столів із наїдками було стільки, що і за півдня не обійдеш. І кожен вбраний у вишиванку кухар-господар, запрошуючи їдців,

свої страви вихваляє, бува й віршами звертається: «Налітайте пацани, жіночки й чоловіки! В нас найкращі деруни, ще й радянські ціни!» Важко було тут утриматися і не переїсти. А найсмачнішими, до того ж виготовленими за оригінальними рецептами, деруни виявилися у їдальнях Ушомирської сільради, заводу залізобетонних виробів, кафе «Південь» та дитсадка № 9.

Після поживної дегустації багато хто подався до фестивальної школи дерунярства, щоб самому оволодіти секретами такої смакоти. Тут досвідчені кулінари вчили готувати цю страву, та ще й видавали відповідний диплом. Як і в попередні роки, у ролі вчителя виступав і міський голова Володимир Москаленко, демонструючи власний майстер-клас приготування «дерунів від мера». Вдягнутий у кухарську форму з відповідними написами, він жарив дерунчики так вправно, ніби все життя тільки цим і займався. Його «фірмові» деруни, виготовлені за власною методою, цього разу були з сиром, із м'ясом та з грибами.

Проте фестиваль не обмежився лише «святом живота» та «великою об'їдайлівкою», хоч саме дерун і був його головним героєм і об'єктом поклоніння. Йому були присвячені сповнені гумору плакати, малюнки, вірші, величальні оди. Особливо багато вигадки у цьому літературно-художньому оформленні заходу виявили школярі та їхні наставники. Найкращими літературними творами аматорів визнали вірш про дерунця учня середньої школи № 7 Романа Рибачука, казка «Дерунчик і сметанка» учениці НВК № 12 Іванни Гурської та байка

«Дерун-блондин» учительки середньої школи № 8 Олени Кващук.

Цікавим був і конкурс на художнє оформлення страв та нарізування овочів і фруктів. Хоч карвінг (так зветься подібне художнє різьблення) – справа для нас нова, та вже у вправних руках багатьох місцевих майстрів звичайні яблука, кавуни, гарбузи, морква перетворювалися на кумедних персонажів, а дехто вибудовував із них великі композиції. Багатьом запам'яталася овочево-фруктова інсталяція з безліччю дійових осіб під назвою «Українське весілля».

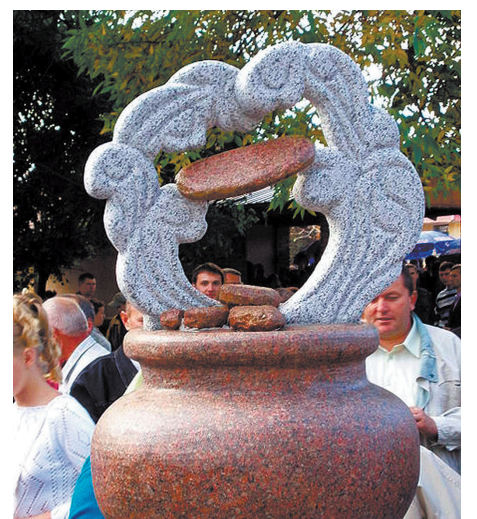
Не бракувало бажаних узяти участь у дерунярському триборстві, що включало армреслінг, піднімання ваги, метання дерунів. Чоловіки змагалися у присіданні з двома великими казанами картоплі на плечах, перемажучи вдалося повторити цю вправу 57 разів. А найбільше сміху викликав турнір подружніх пар із зав'язаними очима, під час якого жінки прагнули якнайшвидше нагодувати своїх чоловіків дерунами й сметаною. Було й чимало інших конкурсів та розваг, виступало багато фольклорних гуртів, ярмарок своїх виробів улаштували місцеві майстри декоративно-ужиткового мистецтва.

Наша дерунова столиця Коростень із таким розмахом і вигадливістю провела цей фестиваль, що туристична привабливість давнього міста враз піднялася на кілька щаблів. Господарям свята приємно було чути похвалу від гостей, що прибули з усієї України, а також із Росії, Франції, Великої Британії та Норвегії. Сповнені яскравих вражень, із чудовим настроєм залишали вони гостинне місто, обіцяючи через рік знову навідатися сюди.

А щодо самих дерунів, то ця страва у нас не святкова, а буденна, така собі паличка-спомагалочка. Тож процитую наостанок ще одне віршоване зізнання їм у прихильності, почуте на фестивалі: «В світі криза все лютує, але знають наші люди: нас картопелька врятує, бо дерунчик завжди буде!»

Станіслав ЗМІЄВСЬКИЙ

Фото із сайту Коростенської міськради

Думки авторів публікацій можуть не збігатися з позицією редакції.

Матеріали, опубліковані в газеті «Культура і життя», є інтелектуальною власністю редакції і не можуть бути відтворені у будь-якій формі без письмового дозволу видавця. При використанні публікацій посилання обов'язкове.

Наклад 2000
© «Культура і життя»

Ціна договірна

КАСИР	ПОВІДОМЛЕННЯ	Отримувач платежу: ДП «Газетно-журнальне видавництво» р/р 37128003000584 в УДК м. Києва МФО 820019, Код 16482679																								
	КАСИР	П.І.Б. _____ Адреса доставки: індекс _____ м. _____ вул. _____ буд. № _____ кв. _____ домофон _____ тел. _____ Передплата на газету «Культура і життя» на 2011 рік по місяцях (вартість передплати на 1 місяць – 12,00 грн)																								
		<table border="1"> <tr> <td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td><td>11</td><td>12</td> </tr> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12															
		Сума, грн _____ Платник (підпис) _____																								
КАСИР	КВИТАНЦІЯ	Отримувач платежу: ДП «Газетно-журнальне видавництво» р/р 37128003000584 в УДК м. Києва МФО 820019, Код 16482679																								
	КАСИР	П.І.Б. _____ Адреса доставки: індекс _____ м. _____ вул. _____ буд. № _____ кв. _____ домофон _____ тел. _____ Передплата на газету «Культура і життя» на 2011 рік по місяцях (вартість передплати на 1 місяць – 12,00 грн)																								
		<table border="1"> <tr> <td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td><td>11</td><td>12</td> </tr> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12															
		Сума, грн _____ Платник (підпис) _____																								

Для того щоб передплатити газету «Культура і життя», необхідно:

- заповнити квитанцію;
  - сплатити в будь-якому банку;
  - надіслати копію оплаченої квитанції
    - поштою: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; – факсом: (044) 498-2363, 498-2364;
    - електронною поштою: sydorenko.iryana@gmail.com.
- Щодо передплати звертатися до Ірини Сидоренко. Тел./факс: (044) 498-2364

Газета «Культура і життя»

Засновники: Міністерство культури і туризму України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Видавець: Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури
Директор Олесь БІЛАШ

Головний редактор
Людмила ГНАТЮК

Склад Видавничої ради

Олесь Білаш – директор видавництва, Олена Чередниченко – завсектором взаємодії зі ЗМІ та зв'язків із громадськістю МК, Олена Воронько – начальник відділу театрального мистецтва МК, Лариса Лебедівна – завсектором мовної політики МК, Михайло Швед – начальник відділу музичного та циркового мистецтва МК, Ольга Дарибогова – начальник управління міжнародних зв'язків МК, Ольга Голинська – головний редактор журналу «Музика», Наталя Потушняк – головний редактор журналу «Театрально-концертний Київ», Алла Підлужна – головний редактор журналу «Український театр», Марія Хрущак – головний редактор журналу «Українська культура», Орест Когут – головний редактор видавництва.

Виходить із 7 жовтня 1923 року. Свідоцтво про державну реєстрацію: КВ № 1026 від 26.10.1994 р.
Передплатний індекс 60969
Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Телефон, факс: (044) 498-2365
e-mail: nvu.kultura@gmail.com
http://www.uaculture.info

Друк: ТОВ «Мега-Поліграф»,
04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14

Редакція залишає за собою право на редагування отриманих матеріалів без узгодження з автором.